

UNIVERSITY OF
GOTHENBURG

POPULIZMUS ÉS A BÜROKRÁCIA POLITIZÁLÁSA

A populista uralom hatásának kvantitatív elemzése európai és latin-amerikai adatok alapján

MARTIN HAMMARÉN

MUNKADOKUMENTUM-SOROZAT 2020:7

QOG A KORMÁNYZATI MINŐSÉGÜGYI INTÉZET

Politikai Tudományok Tanszék

Göteborgi Egyetem

Doboz SE 711, GÖTEBORG40530

Szeptember 2020

ISSN 1653-8919

© 2020 by Martin Hammarén. Minden jog fenntartva.

Populizmus és a bürokrácia politizálása: A populista uralom hatásának kvantitatív elemzése
Európában és Latin-Amerikában
Martín Hammarén
QoG Working Paper Series 2020:7
szeptember 2020
ISSN 1653-8919

ABSZTRAKT

A populista uralom nagyobb politizáláshoz vezet? Mivel a populisták az elmúlt években számos országban választási sikert arattak, a populizmus nagy figyelmet kapott, mind a közbeszédben, mind a politikatudományban. A koncepció egyik aspektusa, az, hogy a populisták hogyan viselkednek, ha már hatalmon vannak, és hogyan viszonyulnak az állami bürokráciához, mindeddig azonban kevés figyelmet kapott. A populistákról azt sugallták, hogy növelik az állami bürokrácia politizáltságát, azaz a politikai érintettség mértékét a bürokrata munkájában, mivel a populisták nem bíznak az establishmentben, és igyekeznek növelni az állam feletti ellenőrzésüket. Ez a tanulmány európai és latin-amerikai idősoros keresztmetszeti adatokat használ, hogy tesztelje, vajon a populisták hatalomra kerülésükkor jobban növelik-e a politizálást, mint mások. Az eredmények pozitív kapcsolatot mutatnak a populista uralom és a politizálás között; úgy tűnik azonban, hogy a hatást elsősorban a bal-jobb spektrum szélén álló populisták néhány esete okozza. Korábbi kutatások azt találták, hogy az intenzív politizálással jellemezhető rendszerek kevésbé ellenállóak a korrupcióval szemben, és rosszabbul teljesítenek a jó kormányzati mutatókban. Ezért ezek az eredmények arra utalnak, hogy a jelenlegi populista hullámnak rejtett következményei lehetnek az érintett országok bürokratikus teljesítményére.

Martín Hammarén, Politikai
Tudományok Tanszék
Göteborgi Egyetem
mhammarén@outlook.com

Bevezetés

A populisták hatalomra kerülésükkor fokozzák a bürokrácia toborzásának politizálását? Vannak példák, amelyek arra utalnak, hogy igen. Magyarországon Orbán Viktor miniszterelnök populista Fidesz pártja átfogó reformokat hajtott végre az állami bürokráciában. Többek között megnövelte a miniszterelnök hatáskörét a központi közigazgatásban történő kinevezések terén, és a kormányt azzal vádolták, hogy a bürokrácia átpolitizálására használja, és politikailag lojális köztisztviselőkkel tölti fel azt (Bauer & Becker, 2020; Hajnal & Csengödi, 2014). Hasonlóképpen, az Egyesült Államokban Trump elnököt azzal vádolták, hogy elődeinél nagyobb mértékben alkalmazza a politikai kinevezéseket, és "nem megbízható" bürokrátákat helyez át perifériára (Bauer & Becker, 2020; Peters & Pierre, 2019). Svédországban pedig a svéd demokratákat vádolták azzal, hogy önkormányzati szinten elmosódott a politika és a bürokrácia közötti határvonal (Aftonbladet, 2020). A populizmus egyik meghatározó jellemzője a *jó emberek* és a *korrupt elit* közötti megosztottság, és a célja a nép felhatalmazása az állam irányításának átvételével, valamint az elitnek az állami intézményekre és politikákra gyakorolt befolyásának a nép befolyásával való felváltása. A populisták a többség hívei, és úgy vélik, hogy a többség akaratainak szabad kezet kell kapnia, és befolyásolnia kell az állam minden ügyét. Ezért várhatóan megpróbálják majd növelni a politizálás szintjét, amikor hatalmon vannak, mivel úgy vélik, hogy még a bürokráciát is közvetlen politikai ellenőrzés alá kell vonni. A populisták bizalmatlanok a bürokráciával szemben, amelynek pluralista eszméi ellentétesek a populizmus eszméivel. A populisták megpróbálják megváltoztatni a bürokráciát azáltal, hogy a bürokrácia tagjait saját lojálisaikkal helyettesítik, hogy növeljék az ellenőrzésüket és intézményi változásokat hajtsanak végre. A pluralista bürokráciának a hagyományos eszméi fenntartására tett kísérleteit egy populista kormánnyal szemben valószínűleg ellenállásnak fogják tekinteni, ami még inkább fokozhatja a politizálási törekvéseket.

A bürokrácia politizálása azt jelenti, hogy a bürokráciába való felvétel során nem az érdemek, hanem a politikai kritériumok válnak a normává (Peters & Pierre, 2004:2). A politikai kinevezések a bürokrácia nyilvánosság előtti elszámoltathatóságának eszközei lehetnek, de ha ez általánosságban a személyi állomány felvételének normájává válik, az a jelek szerint a szakértelem elvesztéséhez vezethet, mivel a képzetesebb jelöltek a politikailag lojálisabbak átveszik (Peters & Pierre, 2004, 2019; Lewis, 2008). Ez csökkentheti a bürokrácia hatékonyságát, sértheti legitimitását a nyilvánosság szemében, és csökkentheti a kormányzat képességét a politika végrehajtására (Peters & Pierre, 2004:4; Moynihan & Roberts, 2010; Meyer-Sahling & Jager, 2012). Továbbá azt mondják, hogy a politizálás megváltoztatja a politikusok és a bürokráták közötti kapcsolatot, ami kitéheti a bürokrátákat a politikusok nyomásának, hogy hajlítsák meg a szabályokat vagy vegyenek részt korrupcióban (Miller, 2000). A politizált bürokráciában a politikusok és a bürokráták karrierje összekapcsolódik, míg az ellenkezője, a professzionális bürokrácia elválasztja a karrierjüket és felállítja a

az elszámoltathatóság különböző láncai (Dahlström & Lapuente, 2017). A karrierük ilyen szétválasztása állítólag mindkét csoportban visszatartja a tiltott magatartást, és a kormányzás magasabb minőségével, a korrupció alacsonyabb szintjével, a bürokrácia magasabb teljesítményével és a magánvállalkozások jobb feltételeivel hozható összefüggésbe (Dahlström et al. 2012; Miller, 2000; Meyer-Sahling et al. , 2018; Charron et al., 2016; Nistotskaya & Cingolani, 2016).

A populizmus az elmúlt években egyre nagyobb érdeklődésre tartott számot, ami nagyrészt annak köszönhető, hogy a populisták választási sikereket értek el Európában, kormányoztak Magyarországon, Lengyelországban, Olaszországban és máshol, új utakat nyitottak például Svédországban és Németországban, valamint bejutottak a franciaországi elnökválasztáson. Az amerikai kontinensen pedig olyan országok, mint Venezuela, Ecuador, Bolívia, Peru, és nemrégiben az USA és Brazília is populisták elnökökkel rendelkezett. A politikatudományban a populizmus iránti érdeklődés többek között a populizmus mint politikai jelenség magyarázatával (Mudde, 2004, Mudde & Rovira Kaltwasser, 2012, 2017; Inglehart & Norris, 2017) és a demokratikus intézményekre gyakorolt hatásával (Rovira Kaltwasser, 2012; Levitsky & Loxton, 2013; Hubert & Schimpf, 2016; Houle & Kenny, 2018; Ruth, Ruth-Lovell, 2018, et al., 2019) foglalkozik. A politizálásnak mint jelenségnek, valamint lehetséges hatásainak is nagy figyelmet szenteltek (Peters & Pierre, 2004; Lewis, 2008; Dahlström et al. , 2012; Miller, 2000; Meyer-Sahling et al. , 2018; Charron et al., 2016; Nistotskaya & Cingolani, 2016).

Az azonban, hogy a populisták hogyan kormányoznak valójában, amikor hatalmon vannak, és hogyan viszonyulnak a bürokráciához, még nem került feltárássra. Csak a közelmúltban jelentek meg olyan hozzászólások, amelyek ezt a kapcsolatot kezdték vizsgálni (Peters & Pierre, 2019:1524; Rockman, 2019; Bauer & Becker, 2020). Ezek a munkák azonban nagyrészt az elmélet kidolgozására és a populisták uralkodók bürokráciára gyakorolt hatásával kapcsolatos elvárások előállítására összpontosítottak. Az egyedi esetekre vonatkozó megfigyeléseken túl nem történt empirikus vizsgálat a populizmus bürokráciához való viszonyáról, illetve arról, hogy a hatalmon lévő populisták jobban növelik-e a politizálást, mint mások.

Ebben a tanulmányban a populizmus bürokráciára gyakorolt hatását vizsgálom, és empirikusan tesztelem ezt a kapcsolatot a populisták hatalomra kerülésére és a politizálásra vonatkozó adatok kombinálásával, két új adathalmaz segítségével, amelyek mindegyike csak az elmúlt évben vált elérhetővé. Az egyik az Európában és Latin-Amerikában 1995 és 2018 között hatalmon lévő populisták hivatali idejét öleli fel (Ruth-Lovell et al., 2019), a másik pedig a Varieties of democracy projektből származó, a politizáltság szintjére vonatkozó szakértői felmérés adataiból áll (Pemstein et al., 2020). Azt is megvizsgálom, hogy a populizmus különböző ideológiai irányzatai eltérő hatásokkal járnak-e. Bár a populizmusnak hosszú története van, viszonylag kevés esetben fordult elő, hogy populisták kerültek kormányra. Most azonban, az elmúlt években latin-amerikai és európai fejleményei miatt

most először van elegendő eset és összesített adat ahhoz, hogy empirikusan teszteljük ezt az összefüggést a két kontinensen, amelyet eddig a populizmus leginkább érintett. A populizmusra és a politizálásra vonatkozó új adatok kombinálásával ez a tanulmány egyedülálló lehetőséget kínál a populista uralom és a politizálás közötti kapcsolat empirikus vizsgálatára.

Összességében elemzésem pozitív kapcsolatot mutat a hatalmon lévő populisták és a politizálás szintje között. Az eredmények összhangban vannak a tudósok elméleti elvárásaival, amit korábban nem teszteltek. A populisták ideológiai irányultságának különböző közvetlen hatásainak elemzése azonban arra utal, hogy a hatást a bal-jobb spektrum szélén elhelyezkedő populista szereplők néhány esete határozza meg. Ez némi óvatosságra int az eredmények értelmezésében, mivel a legtöbb esetben a minta kevésbé nyilvánvaló. Mindazonáltal ezek az eredmények azt sugallják, hogy mivel a populista szereplők egyre több országban nyernek politikai befolyást, a tudósoknak, a politikai döntéshozóknak és a polgároknak figyelniük kell a közhivatalnokságot irányító normák alakulására. Idővel a populista uralom megváltoztathatja a legtöbb modern bürokráciát uraló normákat, és azokat közvetlenebb politikai irányítással helyettesítheti, és a politikát az érdekek fölé helyezheti. Ez gyengítheti az érintett politikai rendszerek korrupcióval szembeni ellenállását, és csökkentheti a kormányzás minőségét.

A következő fejezet meghatározza a tanulmány központi fogalmait, és lefekteti az elméleti elvárásokat. Ezt követően kidolgozom a kutatási problémámat és bemutatom a hipotéziseimet. Ezt követi a módszertani rész, ahol ismertetem az alkalmazott adatokat és statisztikai technikákat. Ezt követően bemutatom az eredményeket, amelyeket külön fejezetben tárgyalok. Az utolsó fejezetben következtetéseket és javaslatokat teszek a további kutatásokra.

Elmélet

A populizmus mint politikai jelenség hosszú múltra tekint vissza, az egyik legkorábbi példa a XIX. századi amerikai populista mozgalom, amely a kétpártrendszert támadta meg, és a vidéki agrárnépesség érdekeit igyekezett egyesíteni a gazdasági és politikai elit ellen (Rooduijn, 2014; Urbini, 2019). Egy populista, aki korán hatalomra került, az argentin Juan Perón volt, akit számos más populista vezető követett Latin-Amerikában, a legutóbbi a baloldali populisták hulláma, amely Hugo Chávizzal kezdődött Venezuelában. Európában a populizmust elsősorban a politikai jobboldalhoz társították, a neoliberaisoktól kezdve, mint például a korai dán Haladás párt, a nacionalistákig, mint például a Nemzeti Front Franciaországban. Trump elnök megválasztása 2016 az Egyesült Államokban, a Brexit

népszavazás és a populisták pártok felemelkedése számos európai országban hozzájárult ahhoz, hogy a populizmus napjaink egyik legtöbbet emlegetett és legfontosabb politikai fogalma legyen (Thomson, 2017; Mudde & Rovira Kaltwasser, 2018; Mudde, 2019). Miután gyakran használták becsmérlő kifejezésként a politikai politikára és a komolytalannak tartott ellenfelekre (Mudde 2004: 542-3), ma már - különösen a baloldalon - még az önmagukat populistának vallók erős mozgalma is létezik (Mouffe, 2018; Venizelos & Stavrakakis, 2020). A következő fejezetekben a populizmus és a politizálás definícióit mutatom be, és leírom azokat az érveket és elméleti várakozásokat, amelyek arra vonatkoznak, hogy a populistáktól miért várható, hogy hatalomra kerülve növelik a politizációt.

A populizmus meghatározása

A populizmus sokféle formát ölthet, a médiában és a mindennapi beszélgetésekben a kifejezést nagyon tágra és sokféle jelenségre használják (lásd Mudde & Rovira Kaltwasser, 2017:1-5). Ez azt a benyomást keltheti, hogy a szó, bár zsongás és sötét égbolt veszi körül, kevés jelentéssel bír. A politikatudományi szakirodalomban időnként ugyanilyen következtetés tapasztalható, hiszen a populizmus meghatározására számos különböző kísérlet történt (Rooduijn, 2014; Canovan, 1981; Ionesco & Gellner, 1969; Laclau, 1977). A fogalom meghatározásának feladatát még "a meghatározhatatlan definiálásának" is nevezték (Mudde, 2004:523), és a tudósok nem értettek egyet abban, hogy mi is ez a fogalom, és hogy ideológiának, diskurzusnak, mozgalomnak, politikai stílusnak vagy valami másnak tekintsük-e (Mudde, 2004; Rooduijn, 2014).

Napjainkban a populizmus egyik legszélesebb körben elfogadott nézete az úgynevezett ideológiai megközelítés, vagyis a populizmus mint eszmék összessége (Mudde, 2017; Rooduijn et al., 2014). Ez egy olyan nem normatív meghatározásra tett kísérlet, amely nem tesz feltevéseket a populizmus demokráciához való viszonyáról, inkább és hasznos lehet az összehasonlításokhoz, és kontextusokon átívelhet (Mudde, 2017; Rovira Kaltwasser, 2012; Urbinati, 2019). Itt a populizmust az ideológiai megközelítésen belül az egyik legelfogadottabb definíciót használom, ez Cas Mudde-től származik, és a populizmust a következőképpen határozza meg:

"olyan ideológia, amely a társadalmat végső soron két homogén és antagónisztikus csoportra - "a tiszta nép" kontra "a korrumpált elit" - osztottnak tekinti, és amely szerint a politikának a nép ~~sz~~akarátának (*volonté*) kifejeződésének kell lennie" (Mudde, 2004:543 dőlt eredeti).

Ez a minimalista meghatározás hasznos, mivel lehetővé teszi a különböző ideológiai irányultságú, időben és térben eltérő populista szereplők bevonását, akiket ezek az alapvető jellemzők egyesítenek. Ugyanakkor elkülöníti azokat, akik nem populisták. A definícióból kimaradnak a hagyományos pártok és mások, akik néha populista diskurzust használnak, de nem a nép és az elit konfliktusát tartják fő problémájuknak.

Mivel a populizmus "vékony-centrikus ideológia", más teljes ideológiákkal, például a szocializmussal vagy a nacionalizmussal kombinálható, de önmagában a populizmus sem nem bal-, sem nem jobboldali (Mudde, 2017/2004;:30). A populizmus középpontjában a nép és az elit közötti konfliktus áll, a populizmus moralista, és a nép és az elit közötti különbséget normatívnak tekinti, ahol az elit hagyta magát korrumpálni és elárulta a tiszta népet (Mudde, 2004, 2017:30).

Az, hogy pontosan ki az elit és a nép, a populizmus különböző irányzatainál változhat: a nacionalista populisták kirekesztő etnikai meghatározást alkalmazhatnak, míg a szocialista populisták inkább inkluzív, osztályalapú meghatározást. Ettől függetlenül a két csoportot mindig egymással szemben határozzák meg. Mudde (2004) szerint a populisták a demokrácia többségi felfogása mellett manicheista szemlélettel is rendelkeznek, ami azt jelenti, hogy számukra minden fekete vagy fehér, barát vagy ellenség. A populisták a népakarat egyetlen igazi képviselőjének tekintik magukat, ezért a politikai ellenfelek illegitimnek tekinthetők, mivel a populisták szemében hamis állításokat tesznek a nép és a népakarat képviselőtéről. Jaroslaw Kaczyński, a lengyel populista Jog és Igazságosság párt (PiS) vezetőjének a kritikusaírók mint árulókról és "a legrosszabb fajtájú lengyelekről" (Müller, 2016:45) tett kijelentései szolgálhatnak talán kissé szélsőséges példaként erre a dichotóm, antagonisztikus ellenzéki szemléletre.

Politizálás

Guy Peters és Jon Pierre (2004) a bürokrácia politizálását a következőképpen határozta meg:

"a közszolgálat tagjainak kiválasztása, megtartása, előléptetése, jutalmazása és fegyelmezése során a politikai kritériumok helyettesítését az érdemeken alapuló kritériumokkal" (2004: 2).

A "politikai kritériumok" különbözőképpen fejeződhetnek ki, egyes esetekben párttagságot jelenthetnek, más esetekben a kormány programjaihoz, vezetőjéhez vagy ideológiájához való lojalitásról lehet szó (Peters & Pierre, 2004:2, 2019). A szerzők szerint a fogalom a közpolitika és annak végrehajtása feletti befolyás érvényesítésére és ellenőrzésére irányuló kísérleteket takar. A politizálás ma már szinte minden politikai rendszer része, de az egyes országok között nagy különbségek vannak a tekintetben, hogy a politikusok mekkora befolyással rendelkeznek a kinevezések felett, és milyen mértékben alkalmazzák a politikai vagy az érdemeken alapuló kritériumokat (Kopecký ~~et al.~~, 2016; Dahlström et al., 2012). Egyes országokban a bürokrácia minden szintjén ~~csak~~ a politikailag motivált kinevezések, más országokban csak a magasabb szintű pozíciókban, például az ügynökségek vezetőinél alkalmazzák őket, megint más országokban pedig még ritkábban. Mivel a politikusokat a választók mindenféle politikai eredményért felelőssé teszik, az egészségügytől kezdve a gazdaságon át az oktatásig, erős választási ösztönzőkkel rendelkeznek arra, hogy a választók elvárásainak kielégítése érdekében megpróbálják a közpolitika generációjának és eredményeinek minél nagyobb részét ellenőrizni (Lewis, 2011). A politikai kinevezések egy módja annak, hogy megpróbáljanak ilyen irányítást gyakorolni az ügynökségek és programok felett, és olyan eredményeket produkálni, amelyeket a politikusok akarnak, és a választók elvárnak (Lewis, 2011; Peters & Pierre, 2004:3,7; Moynihan & Roberts 2010:579).

A közszolgálati bürokrácia kinevezése a modern demokrácia kormányzásának legitim része, azonban a modern állam modellje szerint a bürokráciát meg kell védeni ~~szűz~~ befolyástól, hogy biztosítsa hatékonyságát és pártatlanságát (Peters & Pierre, 2004; Rouban, 2012). Peters és Pierre (2004) azt állítja, hogy az, hogy a politizálás a bürokraták teljes pályafutására kihat, sokkal nagyobb eltérést jelent a bürokrácia politikától való védelmének modelljétől, mint az, hogy a választási fluktuáció következtében csak a nagyon magas rangú bürokraták cserélődnek le. Ha a politikai kritériumok egész karriereket irányítanak, akkor ez nagyobb mértékben alakítja a bürokrácia normáit és a politikához való viszonyát, és az ilyen rendszerek jobban politizálódnak, mint azok a rendszerek, ahol a politikai kritériumokat ritkábban alkalmazzák (Peters & Pierre, 2004:3).

Populizmus és a bürokrácia politizálása

Miért politizálnának a populisták többen, mint mások? Ebben a fejezetben bemutatom a főbb érveket, hogy miért tennék. Röviden, a populisták várhatóan azért politizálnak nagyobb mértékben, mert elfogadják a majoritárius demokráciát, és úgy vélik, hogy a *volonté générale*-nek ~~is~~ kell rendelkeznie az állam és annak igazgatása felett. A populisták ellenségesek az elitel szemben, és az államot és annak hivatalát az establishment részének és az elit eszközének tekintik. A populista ösztön, hogy teljes mértékben átvegyék az irányítást a

az államot erősítheti az elit intézményeivel szembeni ellenségeskedésük és a bürokrácia azon törekvése, hogy fenntartsa a hatalmuk pluralista korlátozását.

A populizmus és a pluralista bürokrácia

A populizmus a többségi demokráciát vallja, amely a többség akaratának érvényesítését hangsúlyozza, kedveli a közvetlen kormányzati formákat, magáévá teszi a népszuverenitás eszméjét, kritikusán viszonyul a hatalomgyakorlás korlátozására irányuló törekvésekhez, és idegennek tartja azt az elképzelést, hogy a többséget a kisebbség jogai korlátozzák (Plattner, 2010; Mudde & Rovira Kaltwasser, 2017). A populizmussal szemben áll annak ellentéte, a pluralizmus (Mudde, 2004:543), amely a társadalmat heterogénnek, különböző csoportok és érdekek sokaságából állónak tekinti. A populizmussal ellentétben a pluralizmus a liberális demokrácia fogalmához kapcsolódik, nem pedig a többségi demokráciához. A populizmussal ellentétben a pluralizmus a diversitást inkább erősségnek, mint gyengeségnek tekinti, és a korlátlan *volonté générale* populistá eszméjével szemben a pluralista eszmény a kompromisszumok és ~~közvetlen~~ egyetlen csoport sem kényszerítheti rá akaratát a többiekre (Mudde & Rovira Kaltwasser, 2017:7-8).

A modern demokratikus állam inkább a pluralizmus, mint a populizmus értékeit vallja, és a bürokrácia az, amely fenntartja az állam pluralista eszméit. A bürokrácia sok szempontból pluralista intézmény, amelyet intézményi korlátok kötnek, és arra hivatott, hogy a pluralista eszméket, mint például a pártatlanságot, a kisebbségi jogok tiszteletben tartását és az alkotmányos korlátokat az állam mindennapi működésében érvényesítse (Bauer & Becker, 2020). A bürokrácia pluralista eszméi és az az elképzelés, hogy az állam egyes részeit, például az igazságszolgáltatást, a központi bankot vagy a bürokráciát távol kell tartani a demokratikus befolyástól és ellenőrzéstől, ellentétbe hozza a bürokráciát a populizmussal. Ennek oka, hogy ezek az eszmék nincsenek összhangban a populistá ideológia és demokráciaértelmezés magjával (Mudde, 2004:561; Müller, 2016:45). A populisták úgy vélik, hogy a nép és a népakarat képviselőiként joguk van az állam minden aspektusát ellenőrizni. A népszuverenitás szerintük a hatalom egyetlen legitim forrása (Mudde & Rovira Kaltwasser, 2013:151). A populisták számára az a fontos, hogy a hatalom a nép kezében legyen, nem pedig az eljárások vagy a hatalom gyakorlásának módja (Urbinati, 2019:122-3). Jörg Haider osztrák populistá vezető válasza arra, hogy miért nem volt hajlandó eleget tenni egy kisebbségi jogokkal kapcsolatos bírósági ítéletnek, elég jól illusztrálja ezt a pontot: "- Egy demokráciában a nép akarata számít, nem a bíróságoké" (Albertazzi & Mueller, 2013:351). Ahogy Mudde és Rovira Kaltwasser (2017) írja: "Mivel [a populizmus] hajlamos bizalmatlanul tekinteni minden olyan nem választott intézményre, amely korlátozza a *demosz* hatalmát, ~~pl~~

a demokratikus szélsőséges, vagy jobban mondva az illiberális demokrácia egyik formájává alakulhat". (2017:82, dőlt betűs eredeti).

A népszuverenítésre való populista összpontosítás azt jelenti, hogy a populisták nem osztják azt a pluralista elképzelést, hogy a bürokráciát meg kell védeni a politikai ellenőrzéstől, inkább a felette gyakorolt politikai ellenőrzés fokozásában hisznek. Továbbá, mivel a populisták nem értenek egyet a bürokráciát vezérlő pluralista eszmékkal, megpróbálják megtisztítani azt a pluralizmustól, és ösztönzik a "demokratikus toborzást", a bürokrácia pozícióinak népi átvételét és az állam reformját, hogy a nép kedvük szerint kormányozhasson (Peters & Pierre, 2019:1534; Bauer & Becker, 2020:21; Müller, 2016:44,67). Ezt az állam elfoglalására vagy elfoglalására irányuló populista akaratként írják le (Bauer & Becker, 2020:21; Müller, 2016:44, 67).

A populista államfoglalás gondolata számos országban, például Venezuelában, Bolíviában, Peruban, Magyarországon és Lengyelországban igazolódott, ahol a populista kormányok erőfeszítéseket tettek országuk alkotmányának megváltoztatására, az igazságszolgáltatás átpolitizálására, a horizontális élszámoltathatóság erodálására és a közszolgálati törvények megváltoztatására annak érdekében, hogy megerősítsék saját ellenőrzésüket és korlátozzák a vélt elit hatalmát (Levitsky & Loxton, 2013; Ruth, 2018; Hubert & Schimpf, 2016; Houle & Kenny, 2018; Bánkuti et al. , 2012; Meyer-Sähling & Jager, 2012; Bauer & Becker, 2020; Mudde, 2019:128; Müller, 2016:44, 67).

Pappas, 2019; Albertazzi & Mueller, 2013)

Az állam irányításának átvételére és a közigazgatás átpolitizálására irányuló populista ösztönt erősítheti a bürokrácia jellege és tevékenysége (Peters & Pierre, 2019:1533-6). A populisták a pluralista bürokráciát úgy tekinthetik, mint ami nem reagál a jogos közigényekre, és mint ami az establishment status quo fenntartásának eszköze. A populisták a népakarat tolmácsolójának tekintik magukat, és elvárják annak teljes körű végrehajtását (Mudde & Rovira Kaltwasser, 2017; Albertazzi & Mueller, 2013:348- 9), ezért egy populista kormány valószínűleg csalódott lesz, ha egy lassan mozgó, megbízónak engedelmesskedő bürokráciával találja magát szemben, és a gyors reformokkal és a politikájuk megvalósításával kapcsolatos elvárások nem teljesülnek. A bürokrácia viszont ellenállhat az olyan utasítások teljesítésének, amelyek ellentétesek pluralista eszméivel. Az amerikai közigazgatási állam által Trump elnök populista államirányítási kísérleteivel szemben tanúsított ellenállás jelzi, hogy ez a bürokrácia részéről valószínűsíthető válaszreakció (Bauer & Becker, 2020:26-7).

Az ilyen ellenállás hatására Trump és más populisták a "mély állam" gondolatát fogadták el, amely a saját napirendjükkel rendelkező, nem megválasztott establishment-bürokraták árnyékos kifejeződése, akik az elitek, nem pedig a nép nevében cselekszenek (Peters & Pierre, 2019; Bauer & Becker, 2020; Michaels, 2017; CNN,

2019). Az elképzeléseikkel szembeni ellenállás valószínűleg megerősíti a bürokráciával szembeni populista ellenségeskedést, és a populista válasz lehet, hogy a bürokrácia további politizálásával megpróbálják növelni a bürokrácia feletti ellenőrzésüket.

Politizálás a gyakorlatban

Ez a szakasz elméleti érveket, valamint példákat mutat be arra vonatkozóan, hogy a politizálás hogyan történhetett és hogyan történt. A politizálás gyakran az államigazgatás feletti ellenőrzés megszerzésének eszköze, de - mint látni fogjuk - a politikai ellenfelek befolyásának szabotálására is felhasználható.

Peters és Pierre (2004) szerint fokozott politizálásra lehet számítani, ha az állam politikájának jellegében nagymértékű változások következnek be. Amíg hasonló ideológiájú és célú pártok irányítják a kormányt, addig kevésbé van szükség a politizálásra, mivel a politikák és a normák hasonlóak. Amikor azonban egy másfajta, alapvetően eltérő nézeteket valló politikai szereplő kerül hatalomra, akkor kiterjedtebb politizálást alkalmazhatnak annak érdekében, hogy megváltoztassák a közpolitika irányát és átformálják a bürokráciát (Peters & Pierre, 2004:8). A bürokrácia és a kormánypárt közötti ideológiai különbségeket mások is felhasználták a fokozott politizálás magyarázatára, amikor ideo- logikus különbségek és bizalomhiány van a kormány és a közigazgatás között, akkor megnő a politizálásra való ösztönzés (Dickinson & Rudalevige, 2004; Moynihan & Roberts 2010; Lewis, 2008; Peters & Pierre, 2019:1528). Peters és Pierre (2004) érvelésével összhangban Luc Rouban (2004, 2007) azt állította, hogy a francia bürokrácia politizáltsági szintje megnőtt, amikor a szocialisták 1981-ben megnyerték az elsőséget. Az új szocialista kormány nagy változást jelentett, és a felsőbb osztályok által elfoglaltnak látta a beidegződött bürokráciát, és igyekezett azt parthúségekkel átalakítani, hogy elfogadóbbá tegye a politikájukkal szemben (Rouban, 2004:86, 2007:490).

Mivel a populisták általában a bürokráciát és annak tagjait az establishment részének és a korrupció elit érdekeinek fenntartására szolgáló eszköznek tekintik, várható, hogy a populisták és a bürokrácia közötti ideológiai különbségekből eredő konfliktus a politizálás hasonló mértékű növekedéséhez vezet. A populisták a bürokráciát a korábbi uralkodókkal és a társadalmi elitel hozzák kapcsolatba, mivel az az ő politikájukat hajtotta végre, és feltételezhetően támogatja őket. Hogy a populisták kit tekintenek elitnek, az, mint említettük, a populizmus fajtájától függően változhat, de a bürokrácia tagjai gyakran ide tartoznak, mivel nagyrészt a politikai hatalomhoz közeli, országos vagy regionális fővárosokban élő, képzett emberek alkotják (Bauer & Becker, 2020:22). A keleti párti vagy washingtoni

az Egyesült Államok elitje és az Ecole Nationale d'Administration végzősei, akik a francia közszolgálat magasabb rangjait töltötték be, példák arra, hogy a bürokrácia az elithez kapcsolódik (Peters & Pierre, 2019:1529 ; Rouban, 2004). Peters & Pierre (2019) azzal érveltek, hogy a bürokráciának az elittel való társítása bizalmatlanná teheti a populistákat, ami arra készíti őket, hogy intézkedéseket tegyenek a bürokrácia minél több lojalistával való feltöltésére (2019:1528).

A populisták hatalomra kerülésükkor várhatóan alapvető változást képviselnek, politikai kívülállók, a berendezkedés ellenesek, és kormányzási elképzeléseik ellentétesek a pluralista állammal és a bürokraták által megszokott eszmékkel (Bauer & Becker, 2020). Politikájuk is alapvetően eltér a hagyományos pártok politikájától, és a kormányhó megfordítása érdekében ki akarják majd gyakorolni az irányítást. Orbán Viktor miniszterelnök populista Fidesz pártjának hatalomra kerülése Magyarországon figyelemre méltó elmozdulást jelentett a "megszokottól", amikor 2010-ben másodszor is hivatalba lépett, és tetteik igazolják Peter és Pierre jóslatát, miszerint a politikai vezetésben bekövetkező nagy váltások fokozott politizálással járnak majd együtt. A párt ambiciózus populista reformprogramot vállalt, amelyet az állami bürokrácia széles körű politizálása kísért, hogy megkönnyítse az állami politika átirányítását (Mudde, 2019:126-7; Bauer & Becker, 2020; Hajnal & Csengődi, 2014; Müller, 2016:44). A magyar populista kormányzat a politizálást a saját ellenőrzésének növelésére tudta felhasználni, de arra is alkalmas, hogy csökkentse a vélt elit befolyását.

Bauer és Becker (2020) azzal érvel, hogy mivel Trump amerikai elnök populista reformkísérletei és az amerikai bürokratikus állam nagymértékű lebontása ellenállásba ütközött, szabotázsához folyamodott (2020:26-7). A szerzők szerint a stabil intézményi és politikai rendszer erős ellenállásának és Trump államellenes, kis kormányzat-ideológiájának kombinációja arra készítette, hogy a politizálással megakadályozza a pluralista bürokrácia hatékony működését. Ennek a magatartásnak a példái közé tartozik, hogy egy globális felmelegedés-szkeptikust nevezett ki a Környezetvédelmi Hivatal élére, és számos fontos kormányzati pozíciót betöltetlenül hagyott (Bauer & Becker, 2020:27). Ez a pluralista bürokrácia elleni támadásnak tekinthető, amelynek célja az elit befolyásának csökkentése, nem pedig az elnök saját ellenőrzésének közvetlen előmozdítása. A populisták tehát a politizálást a közvetlen érdekeik előmozdítása helyett inkább vélt ellenségeik befolyásának csökkentésére és napirendjük szabotálására is felhasználhatják.

Gazdai ideológia

Huber és Schimpf (2017) amellet érveltek, hogy a pártok viselkedésének és cselekedeteinek megértése során figyelembe kell venni az általuk "befogadó ideológiának" nevezett ideológiát, azaz a populizmuson kívüli ideológiai irányultságukat. Ebben a fejezetben a különböző populizmusok elterő tulajdonságairól szóló vitára támaszkodom, és bemutatom várakozásaimat azzal kapcsolatban, hogy a befogadó ideológia milyen hatással lehet a politizálásra. Eddig ritkák voltak azok a tanulmányok, amelyek a populista uralomnak az államigazgatásra gyakorolt hatásait vizsgálják általában (Peters & Pierre, 2019:1524-5), és még kevesebbet tudunk a populisták gazdanéideológiáinak potenciálisan dif-ferens hatásairól.

Egy ideje vita folyik a populizmus tanulmányozói között, akik a populizmus és a demokrácia közötti kapcsolatra összpontosítanak. Ez a vita arról szólt, hogy a populizmus elsősorban befogadó erő, amelynek célja a politikai részvétel szintjének és egyenlőségének növelése, vagy kirekesztő erő, amelynek célja a "valódi emberek" befolyásának biztosítása, míg mások, például a bevándorlók kizárása (Mudde & Rovira Kaltwasser, 2013; Huber & Ruth, 2017). Mudde és Rovira Kaltwasser (2013) azzal érvelt, hogy a populizmus a befogadó ideológiától függően mindkettő lehet. A szerzők azt állítják, hogy a befogadó populizmus Latin-Amerika szélsőbaloldali populistái, például a venezuelai Chávez körében dominált, míg az európai, gyakran nativista, radikális jobboldali populisták, például a franciaországi Le Pen a populizmus kirekesztő típusát vallják.

Ruth-Lovell és társai (2019) ezt a vitát kiegészítve azt állítják, hogy a populizmus két fajtája a demokrácia különböző aspektusait érintheti. A baloldali, befogadó populizmust úgy javasolták, hogy növelné a jogok, a részvétel és az erőforrások egyenlő elosztását a lakosság különböző szegmensei között, míg a kirekesztő, szélsőjobboldali populizmus tovább fokozná a populizmus negatív hatását a nyilvános diszkurzusra és növelné a polarizációt (2019:5). Amikor azonban Ruth-Lovell et al. (2019) tesztelték ezt az állítást, nem találtak különbséget aközött, hogy a szélsőbaloldali és szélsőjobboldali populizmus hogyan befolyásolja a demokrácia különböző modelljeinek minőségét.

Mit jelent ez a politizálásra nézve? Nos, van okunk azt hinni, hogy a befogadó ideológia ideológiai és inklusionárius/kirekesztő jellege hatással lehet arra, hogy a populisták hogyan viszonyulnak a hivatalhoz, amikor hatalmon vannak. A befogadóbb baloldali populisták még más populistáknál is nagyobbra értékelik a demokrácia részvételi elemét. A tömeges részvétel az ó demokratikus eszményük, és az egész állam demokratikus ellenőrzése benne van a populista DNS-ükben. Ezek a populisták az állam minden területét meg akarják nyitni a korábban nem reprezentált csoportok előtt, és fel akarják váltani az elitet, amely eddig

korábban elfoglalták őket (Mudde & Rovira Kaltwasser, 2013:162). Ez nemcsak a minisztériumok és a törvényhozás, hanem az állami bürokrácia is, amelynek az egész népet kellene képviselnie. Az Egyesült Államokban a "spoils system" híveihez hasonlóan (Peters, 2004:123) úgy vélik, hogy a politizálás a demokratikus ellenőrzés egyik formája, amely a kormányzatot a népre reagálóknak tartja. Ez általában véve igaz a populistákra, de várhatóan még inkább érvényesül a baloldali populisták és különösen a részvételt hangsúlyozó és a "radikális demokráciában" (Mudde & Rovira Kaltwasser, 2013:161) bizó latin-amerikai radikális szélsőbaloldali populisták körében.

Az ilyen szélsőbaloldali populizmusra példa a Chávez-Maduro-rezsim Venezuelában. Bár a demokrácia iránti elkötelezettségük nem bizonyult kielégítőnek, a részvétel iránti elfogultságuk számos nagyszabású kezdeményezéshez vezetett, amelyek célja olyan részvételi intézmények felállítása volt, amelyek más bölcs marginalizált csoportokra támaszkodnak, és amelyek feladata az olyan szolgáltatások igazgatása, mint az egészségügy és az oktatás (Hawkins, 2010:60,35-40).

Arra számítok, hogy a befogadás eszméje, amely az új emberek szociális programokba való bevonására irányuló erőfeszítésekhez vezetett, a bürokrácia politizálódását is növeli, mivel nagyobb hangsúlyt fektetnek a demokratikus toborzásra.

- a nem képviselt csoportok bejutása az államigazgatásban betöltött pozíciókba. Ez ahhoz az elváráshoz vezet, hogy a baloldali populisták hajlamosabbak lesznek a politizálásra, mint a centrista és a jobboldali populisták, akik nem osztoznak ebben a befogadó vonulatban.

Kutatási probléma

Az előző részekből kiderült, hogy a populizmus napjaink egyik legfontosabb politikai fogalma, és hogy a nagy tudományos figyelem ellenére még mindig nem sokat tudunk arról, hogyan kormányoznak a populisták, különösen a bürokráciához való viszonyukról. Érvettem amellett, hogy a hatalmon lévő populisták valószínűleg jobban növelik a politizálást, mint a nem populisták, és hogy a szélsőbaloldali populisták még inkább növelik a politizálást, mint más populisták. E tanulmány célja, hogy hozzájáruljon a populizmus kutatásához azzal, hogy kvantitatív vizsgálatban vizsgálja a populizmus és a bürokrácia kapcsolatát. Tekintettel a populista szereplők globális térnyerésére és arra, amit az intenzív politizálás és a kormányzás minősége közötti negatív kapcsolatról tudunk, fontos megvizsgálni, hogy a hatalmon lévő populisták jobban növelik-e a politizálást, mint mások.

Hipotézisek

Az előző szakaszban ismertetett elméleti érvelés alapján azt várom, hogy:

- Hipotézis1 : A populista kormányok jobban növelik a politizálás szintjét, mint a nem populista kormányok.
- Hipotézis2 : A szélsőbaloldali populista kormányok jobban növelik a politizálást, mint a többi populisták.

Módszerek és adatok

Az empirikus elemzés kvantitatív idősoros keresztmetszeti megközelítést alkalmaz annak érdekében, hogy túlmutasson a területen eddig végzett vizsgálatokon. A populizmusról szóló tanulmányok, amelyek nagymértékben a populista szereplők megjelenésére és a demokrácia aspektusaira gyakorolt hatásaira összpontosítottak, a múltban gyakran csak egyes országokra vagy országcsoportokra korlátozódtak (Levitsky & Loxton, 2013; Houle & Kenny, 2018; Ruth, 2018; Pappas, 2019). Ide tartozik az a néhány erőfeszítés is, amely a populizmusnak a bürokráciával való kapcsolatát igyekezett kibogozni (Bauer & Becker, 2020). Itt a cél az, hogy túllépjünk ezeken a régió belüli megközelítéseken, és áthidaljuk azt a szakadékot, amely a populizmusról szóló korábbi tanulmányok nagy részében a latin-amerikai és az európai hallgatók között tátongott, két olyan régióban, ahol a populizmus egészen eltérő megnyilvánulásai voltak jellemzőek (Mudde & Rovira Kaltwasser, 2018; Rooduijn, 2014). Ezt egy régiókön átívelő nagy-N elemzés elvégzésével érjük el, amely a populista uralom időbeli hatását vizsgálja mindkét régióban. Ezután bemutatom a felhasznált adatokat, mielőtt ismertetném az elemzésben használt statisztikai technikákat. Az összes változó összefoglaló statisztikái a függelék A1. táblázatában találhatóak.

Operacionalizálás

Politizálás - Érdemi kritériumok

A függő változót a politizáltságot a Varieties (Fajták) szakértői felmérés adatainak felhasználásával operacionalizáljuk.

of democracy (V-Dem) projekt (Coppedge et al., 2020). A V-Dem országos szakértők segítségével állít elő adatokat a demokráciával és kormányzással kapcsolatos számos témakörben, adataikat nagyra értékelik és széles körben használják. Az itt használt mutató a "Kinevezési döntések kritériumai az államban" változó.

közigazgatás¹" (Pemstein et al. , 2020), amely azt méri, hogy az államigazgatásban a kinevezési döntések milyen mértékben alapulnak személyes és politikai kapcsolatokon, szemben a képességekkel és érdemekkel. A változó alacsonyabb értékei nagyobb mértékű politizáltságot, magasabb értékei pedig kisebb mértékű politizáltságot jeleznek, azaz az érdemek a kinevezések kritériumaként nagyobb mértékben érvényesülnek (a felmérés kérdése és a lehetséges válaszok a függelék A2. táblázatában található). A mutató az ország szakértői által értékelt de facto politizáltsági szintet, nem pedig a formális szabályokat vagy politikákat tükrözi. Ez a politizálás mérésének előnyös módja, mivel a formális szabályok érvényesítése országonként és országon belül is eltérő lehet az egyes országok között, illetve az egyes országok között az idő függvényében. A politizálás e változó által megragadott jelentése nagyon közel áll Peters és Pierre (2004) definíciójához, amelyet itt használok. A változó a politikai kritériumok alkalmazását írja le a teljes állami bürokrácia egészében, nem pedig csak a legfelsőbb szinten, ami - amint azt a módszerekről szóló részben tárgyaltuk - jobban jelzi a bürokrácia politizáltsági szintjét, mint a nagyon magas rangú tisztviselők kiválasztásának módszerei.

Populizmus - Populista uralom

Korábban a populizmus régiók közötti tanulmányozása nehézségekbe ütközött, mivel nem volt konszenzus arról, hogy mely politikai szereplőket kell populistának tekinteni, és hiányzott a szisztematikus adatgyűjtés. Itt képes vagyok túlélni ezeken a nehézségeken egy újonnan kifejlesztett, az Európában és Latin-Amerikában hatalmon lévő populistákról szóló adatkészlet felhasználásával. Ezt Saskia P. Ruth-Lovel, Anna Lührmann és Sandra Grahm (2019) fejlesztette ki, és három különböző adathalmazból származó adatokat kombinál, és azonosítja, hogy mikor voltak populisták hatalmon. A Latin-Amerikára vonatkozó adatok Ruth-tól (2018) származnak, és irodalmi áttekintés és szakértői véleményezési módszerek segítségével azonosítja azokat az elnököket, akik populista diskurzussal kerültek hatalomra. Az európai kódoláshoz a The PopuList (Rooduijn et al. , 2019) című dokumentumot használják, amely azonosítja a populista

---

¹ A változót először a V-Dem 9. verziója (2019) tartalmazta. Néhány ország pontszámai némileg eltérnek az első verzió és az itt használt 10. verzió (2020) között. Például a 9. változatban Magyarország pontszáma 1,68 az év során, a 10. változatban a nemzetek pontszáma 2018-0,15, Peru 2018 pontszáma pedig a 9. változatban 0,3 és a 10. változatban is változik. A legtöbb ország esetében a különbségek elhanyagolhatóak. A V-Dem szerint a verziók közötti különbségek abból adódhatnak, hogy további kódolókat vontak be és/vagy a kódolók az új információk alapján megváltoztatták a minősítésüket. Itt az adatkészlet legújabb verzióját (v.10) használom, mivel az adatkészlet készítői szerint feltehetően ez a legjobb verzió. Az elemzés újbóli lefuttatása a v.9-es verzióval hasonló eredményeket mutat a fő elemzésemhez.

pártokat számos európai országban, majd ezt kombinálják azokkal az adatokkal, amelyek arra vonatkoznak, hogy a pártok képviselői mikor voltak hatalmon (Huber & Schimpf, 2017; 2016.; Hubert & Ruth, 2017). Az eredmény a hatalmon lévő populistákról szóló adatkészlet, amely 462 országra terjed ki 1994 és 2018 között, a minta 282 különálló hivatali időszakot tartalmaz, és 28 populista és 239 nem populista egyéni elnököt vagy miniszterelnököt azonosít. Az adatkészletben a populizmus egy dichotóm változó, amely jelzi a populista kormányfőt, azaz a miniszterelnököt vagy elnököt.

Gazdai ideológia

Minden kormányt ideológia szerint is kódolnak: szélsőbaloldali, centrista vagy szélsőjobbaldali. Az Európára vonatkozó kódolás ugyanabból a forrásból származik, mint a populista kódolás, Rooduijn et al. (2019), és a pártokat szélsőjobbaldalinak minősíti, ha nacionalista és autoriter, illetve szélsőbaloldalinak, ha radikális baloldali gazdaságpolitikát folytatnak. Mivel Ruth (2018) latin-amerikai populista elnökökről szóló adatkészlete nem tartalmazza a vezető befogadó ideológiájának osztályozását, Ruth-Lovel et al. (2019) kiegészíti az ideológia kódolását Murillo et al. (2010) adatkészletének felhasználásával. Ez az adatkészlet a latin-amerikai elnökök ideológiáját az általuk hivatalukban végrehajtott gazdaságpolitikák alapján osztályozza. A sem szélsőbaloldalinak, sem jobbaldalinak nem minősülő pártokat és vezetőket centristának kódolják, amely tág kategória a bal- és jobbaldali mérsékelt pártokat, valamint a centristákat és a nem ideológiai pártokat is magában foglalja. Például a nicaraguai Sandinista elnököt, Daniel Ortégát centripopulistának, a venezuelai Hugo Chávezt szélsőbaloldali populistának, Salvador Sánchez Cerén salvadori elnököt pedig szélsőbaloldali nem-populistának minősítik.

Ellenőrző változók

Annak érdekében, hogy megragadjam a hatalmon lévő populisták hatását a politizálás szintjére, számos kontrollváltozót alkalmazok. Ezek az elméleti várakozásokon alapulnak, és várhatóan hatással lesznek mind a populista kormány jelenlétére, mind a politizálás szintjére.

---

² Ruth-Lovel et al. tanulmánya országokra⁴⁷ terjed ki, de adataik összesen országokra⁴⁸ vonatkoznak. A további országot (Horvátország) én is felveszem, de Izlandot és Máltát kizárom az empirikus elemzésben használt egyéb változókkal való összeegyeztethetlenség miatt. Az országok teljes listáját lásd a függelék A3. táblázatában.

A populisták demokratikus minőségre gyakorolt hatását vizsgáló korábbi tanulmányok azt találták, hogy a demokratikus konszolidáció mérsékelheti a hatalmon lévő populisták negatív hatását a demokratikus minőségre (Huber & Schimpf, 2016). A kevésbé konszolidált demokráciákban nagyobb valószínűséggel vannak sikeres populisták is (Huber & Schimpf, 2016:164). Arra számítok, hogy a konszolidáltabb demokratikus intézmények ellenállóbbak lesznek a politizálási kísérletekkel szemben, mivel a pluralista intézmények és a bürokrácia politikai befolyástól való megóvásának normája jobban beágyazódik, mint egyébként. A demokratikus konszolidáció szintjének ellenőrzésére a Polity IV (Marshall et al., 2019) adatait használom a legutóbbi rendszerváltás óta eltelt évek számáról.

Egy ország gazdasági jóléte várhatóan hatással van a populista pártok jólétére, és köztudottan befolyásolja a kormányzást és a demokrácia szintjét, így arra számítok, hogy ez a politizálás szintjére is hatással lesz. A gazdasági jólét hatásának ellenőrzésére a Világbank fejlesztési adataiból (2020) származó, az egy főre jutó GDP mutatóját (USD-ben2010, naplózva) veszem figyelembe.

A régióra vonatkozó változót is felveszek, Latin-Amerika vagy Európa, mivel a két régió között meglehetősen nagy különbségek vannak a politizálás átlagos szintjét illetően (Kopecký et al., 2016). A régióra való kontroll megragadhatja a főként parlamentáris európai és a latin-amerikai elnöki rendszerek közötti intézményi különbségeket is.

A populisták azon képessége, hogy a politizálást fokozó változásokat hajtsanak végre, várhatóan a kormányzat ellenőrzésének szintjétől függ. David E. Lewis (2008) az amerikai elnöki kinevezések politizálásával foglalkozó munkái azt találták, hogy ha ugyanaz a párt ellenőrzi az elnöki hivatalt és a kongresszust is, akkor a politizálás növekedése nagyobb, mint egyébként. A szerző szerint ez azért van így, mert ha a két hatalmi ág érdekei egybeesnek, akkor kisebb az ellenállás a politizálással szemben. Azok az elnökök, akik a másik oldalon ellenzék által ellenőrzött kongresszussal szemben kormányoznak, nagyobb valószínűséggel utasítják el kinevezéseiket vagy a kinevezettek számának bővítésére irányuló kéréseiket. Bár van némi vita arról, hogy a kormány feletti pártellenőrzés hogyan hat a politizálásra a különböző típusú politikai rendszerekben (lásd Rouban, 2007:491; Dahlström & Niklasson, 2013:894-5), az itteni következtetés az, hogy a kormányt kevésbé ellenőrző pártoknak nehezebb lesz a politizálást elősegítő nagy intézményi változtatásokat végrehajtaniuk, mint a többségi kormányokat vezető pártoknak.

Arra számítok, hogy mivel a populisták teljes mértékben át akarják venni az állam irányítását, megpróbálják majd politizálni a bürokráciát, ha csak tehetik. Ezeknek a kísérleteknek ellenáll majd az ellenzék, amely nem osztja ugyanazokat az eszméket, és fenn akarja tartani a pluralista államot. Azoknak a populistáknak, akik nem ellenőrzik a végrehajtó és a törvényhozó hatalmat, ezért nehezebb dolguk lesz a bürokrácia politizálásával, míg a végrehajtó és a törvényhozó hatalmat birtoklóknak

mindketten nem látnak majd okot arra, hogy korlátozzák az állam feletti ellenőrzésüket. Ennek figyelembevételére érdekében az elemzésbe bevontam a megosztott kormányzás kontrollját. A használt változó a V-Dem (Coppedge et al., 2020) változójából származik, a neve Divided party control index, és azt mutatja meg, hogy ugyanaz a párt vagy koalíció irányítja-e a végrehajtó és a törvényhozó hatalmat. Az alacsonyabb értékek egységes ellenőrzést, a magasabb értékek megosztott ellenőrzést jelentenek, míg a koalíciók a középső tartományt alkotják.

Módszerek

Az empirikus elemzés célja, hogy latin-amerikai és európai országok mintáján vizsgálja a populista kormányzás hatását a politizálás szintjére az idők folyamán. A fő elemzés összevont legkisebb négyzetek (OLS) regressziót használ panelkorrigált standard hibákkal (PCSE) (Beck & Katz, 1995), és tartalmazza a függő változó késleltetett ($t-1$) változatát. A késleltetett függő változót azért használjuk, mert egy ország politizáltsági szintjét egy adott évben várhatóan erősen befolyásolja az előző évi érték (Mehmetoglu & Jakobsen, 2017:253-4). Ez a dinamikus modell azt jelenti, hogy az eredmények a függő változó éves változásaként értelmezhetők. Az OLS with PCSE egy olyan módszer, amelyet kifejezetten az itt használt adatok típusának kezelésére terveztek; idősoros kereszt- szekvenciális (TSCS) adatok, azaz olyan adatok, ahol ugyanazokat az egységeket több időpontban is megfigyelik. A módszer az idősoros keresztmetszeti adatok elemzésének szabványos módja, és alkalmas az elemzésemhez, mivel a független és függő változóban mind az országokon belül, mind az országok között időbeli eltéréseket várok.

Egy alternatív megközelítés a fix hatású modell használata lenne, de ezek az én esetemben nem megfelelőek, mivel eltávolítják az országok közötti eltéréseket, és csak az országon belüli hatásokat vizsgálják. A fő független változóm, a populista uralom viszonylag kevés variációt mutat, mivel viszonylag kevés esetben vannak populisták hatalmon. Ez azt jelenti, hogy fontos olyan elemzési módszert választani, amely a lehető legnagyobb mértékben kihasználja ezt a variációt. Emellett a kutatási kérdésem arra az elvárára épül, hogy az országok *között* különbségek vannak. A PCSE-modell képes ezt kezelni, ~~egy~~ fix hatású ~~modell~~ újra áthelyezné az országok közötti eltérést, és így gyengítené a modell magyarázó erejét.

A konzervatívabb, fix hatásokon alapuló megközelítést ehelyett robusztussági tesztként használjuk, hogy lássuk, az eredmények megmaradnak-e, ha az országon belüli hatásokat kontrolláljuk. Így az első elemzés után a modelleket egy alternatív, fix hatású (országon belüli) regresszióval, országonkénti klaszterezett standard hibákkal futtatjuk újra, hogy teszteljük a következőket

az OLS-regresszió eredményeinek robusztussága. A következő szakasz az empirikus elemzés eredményeit mutatja be, majd az eredményeket a következő fejezetben tárgyaljuk.

Eredmények

Az empirikus elemzés eredményei az 1. és 2. táblázatban láthatók, az 1. táblázat modelljei a populisták uralmának hatását tesztelik a politizálás szintjére (1. hipotézis), míg a 2. táblázat regressziója a hatalmon lévő populisták különböző befogadó ideológiáinak közvetlen hatását vizsgálja (2. hipotézis). Mivel a függő változó magasabb értékei kisebb mértékű politizáltságot jeleznek, a változót a táblázatokban az értelmezés megkönnyítése érdekében érdemi kritériumként említjük. Az együtthatót úgy kell értelmezni, mint a Merit criteria változó éves változását a populista uralomra. Mindkét elemzésnél ugyanazokat a kontrollokat alkalmazzuk, amelyeket fentebb ismertettünk. Ezután először az 1. táblázat eredményeit tekintem át, mielőtt rátérnék a 2. táblázatra. Az eredmények következményeit a következő fejezetben tárgyaljuk.

TÁBLÁZAT POPULISTA1. URALOM ÉS POLITIZÁLÁS - FŐ ELEMZÉS

	(1a)	(2a)	(3a)	(4a)	(5a)
Érdemi kritériumok					
Populista uralom	-0.0541*** (0.0163)	-0.0542*** (0.0163)	-0.0543*** (0.0163)	-0.0543*** (0.0163)	-0.0532** (0.0166)
Érdemi kritériumok (t-1)	0.995*** (0.00325)	0.991*** (0.00635)	0.991*** (0.00636)	0.991*** (0.00630)	0.991*** (0.00633)
GDP/fő (log)		0.00490 (0.00662)	0.00472 (0.00654)	0.00525 (0.00662)	-0.000263 (0.00898)
Megosztott pártirányítás			-0.00309 (0.00371)	-0.00308 (0.00370)	-0.00220 (0.00357)
Dem. Konzolidáció				-0.0000472 (0.000113)	0.00000966 (0.0000902)
Régió					-0.0153 (0.0174)
Állandó	0.00977 (0.00761)	-0.0328 (0.0581)	-0.0307 (0.0573)	-0.0344 (0.0572)	0.0223 (0.0871)
N	1129	1129	1129	1129	1129
Országok	46	46	46	46	46
Évek (átlag)	24.5	24.5	24.5	24.5	24.5
R ²	0.98	0.98	0.98	0.98	0.98

Rendszeres legkisebb négyzetek regressziója a táblázatban.

* $p < 0.05$, ** $p < 0.01$, *** $p < 0.001$. *Aláíratkozás Európa*

Az 1. táblázat a fő független változó, a populista uralom hatását mutatja, ami azt jelenti, hogy populista elnök vagy miniszterelnök van hatalmon, a referencia-kategória ennél a változónál a nem populista uralkodó. A kontrollváltozók egyenként kerülnek be az elemzésbe, és a teljes modell a jobb szélső képen látható (5a). Egyik kontrollváltozó sem statisztikailag szignifikáns. A függő változó késleltetett (t-1) változatának bevonása a Merit-kritériumokba megmagyarázza az 1. táblázatban szereplő összes modell jelentősen nagy R-négyzet értékét. Ez azért van, mert a függő változó előző évi értékének bevonása nagy előrejelző erőt ad a modellnek. A táblázat eredményei azt mutatják¹, hogy a populista uralom együttjárója negatív, ami arra utal, hogy a populista uralom növeli a politizálás szintjét és csökkenti az érdemi kritériumok elterjedtségét. A hatás statisztikailag szignifikáns és összhangban van a várakozásokkal.

A populista uralom hatása a teljes modellben (5a) azonban nem túl nagy, csak körülbelül egy huszadik standard eltérés. Példaként Dánia, amely a legmagasabb értékkel rendelkezik a változóra a sample pontszámok az idősor 2.987 minden egyes évében. Az eredmények által megjósolt -0,0532-es éves változás Dánia pontszámát több 2.455 mint évekre 10 változtatná, ami még mindig a negyedik legmagasabb átlagot jelentené a mintában. Ugyanez a -0,532-es tízéves változás ugyanezt a -0,532-es hatást úgy is ki lehet fejezni, mint a különbséget Svédország idősorozata alatti átlagértéke és Lengyelországnak a jelenlegi populista rendszer kezdete előtti értéke között. Még ha ez nem is radikális változás, mégis hatással lenne a bürokrácia működésére, és idővel a politikai rendszer normái megváltozhatnak, és az érdekek és a politika közötti egyensúly megváltozhat.

A 2. táblázatban látható elemzés a szélsőbaloldali, centrista és szélsőjobboldali populista kormányzás közvetlen hatását vizsgálja. A centrista kategória ismét tág, és magában foglal minden olyan populistát, aki nem tekinthető szélsőbaloldalinak vagy jobboldalinak, beleértve olyan különböző politikai személyiségeket, mint Silvio Berlusconi és Daniel Ortega. A mintában meglehetősen kevés olyan populista uralkodó van, aki a szélsőséges kategóriákba tartozik, a megfigyelt időszakban négy országban volt szélsőbaloldali populista vezető, és csak háromban szélsőjobboldali populista vezető (az országok listáját lásd a függelékben). Azt a várakozást, hogy a befogadóbb szélsőbaloldali populisták jobban növelik a politizálást, mint a szélsőjobboldali és centrista populisták, az eredmények nem támasztják alá. Mindhárom populista típus esetében negatív együttjárókat mutatnak, de az eredmények csak a két szélsőség esetében szignifikánsak. A hatalmon lévő szélsőbaloldali populisták hatásának nagysága valamivel nagyobb, mint a táblázatban látható általános populista változó, míg¹ a szélsőjobboldali populizmus hatása majdnem háromszor akkora. Ez arra utal, hogy a két szélsőség és különösen a szélsőjobboldali populizmus az, ami a táblázatban megfigyelt hatást kiváltja. 1.

A szélsőjobb oldali populisták hatalomra kerülésének hatása a táblázatban szereplő eredményekhez képest meglehetősen jelentős, körülbelül 1, egyhetednyi standard eltérés. Az előre jelzett éves változás öt év múlva Costa Rica, évek10 múlva pedig Dél-Afrika szintjén lenne Svédország. A 2. modell eredményeinek megfigyelésekor ismét fontos szem előtt tartani, hogy a populista befogadó ideológia egyes típusaira vonatkozóan kevés megfigyelés van, és hogy a függő változó késleltetett változatának bevonása hatással van az R-négyzet értékére.

TÁBLÁZAT 2. POPULISTA URALOM ÉS POLITIZÁLÁS - A FOGADÓ IDEOLÓGIA SZERINT

	(1b)	(2b)	(3b)	(4b)	(5b)
Érdemi kritériumok					
Szélsőbaloldali populista uralom	-0.0682 [*] (0.0269)	-0.0695 ^{**} (0.0269)	-0.0688 [*] (0.0271)	-0.0687 [*] (0.0271)	-0.0642 [*] (0.0262)
Centrista populista uralom	-0.00177 (0.0181)	-0.000499 (0.0181)	-0.000928 (0.0181)	-0.00100 (0.0181)	-0.00102 (0.0183)
Szélsőjobb oldali populista uralom	-0.146 ^{**} (0.0563)	-0.146 ^{**} (0.0560)	-0.146 ^{**} (0.0559)	-0.147 ^{**} (0.0559)	-0.149 ^{**} (0.0554)
Érdemi kritériumok (t-1)	0.995 ^{***} (0.00355)	0.990 ^{***} (0.00660)	0.990 ^{***} (0.00661)	0.991 ^{***} (0.00656)	0.990 ^{***} (0.00661)
GDP/fő (log)		0.00651 (0.00658)	0.00638 (0.00649)	0.00710 (0.00649)	0.00147 (0.00892)
Megosztott pártirányítás			-0.00170 (0.00376)	-0.00169 (0.00376)	-0.000916 (0.00375)
Dem. Konzolidáció				-0.0000646 (0.000103)	-0.0000874 (0.0000836)
Régió					-0.0155 (0.0167)
Állandó	0.00769 (0.00796)	-0.0488 (0.0578)	-0.0475 (0.0569)	-0.0526 (0.0562)	0.00523 (0.0869)
<i>N</i>	1129	1129	1129	1129	1129
<i>Országok</i>	46	46	46	46	46
<i>Évek (átlag)</i>	24.5	24.5	24.5	24.5	24.5
<i>R² (szélsőjobb négyzetek regressziójában)</i>	0.98	0.98	0.98	0.98	0.98

* $p < 0.05$, ** $p < 0.01$, *** $p < 0.001$. *Aggregálás Európa*

TÁBLÁZAT POPULISTA3. URALOM ÉS POLITIZÁLÁS - ROBUSTUSSÁGI ELLENŐRZÉS
ALTERNATÍV MODELLEKKEL

Érdemi kritériumok	(1c)	(2c)
Populista uralom	-0.283* (0.136)	
Szélsőbaloldali populista uralom		-0.367 (0.335)
Centrista populista uralom		0.0797 (0.141)
Szélsőjobbaldali populista uralom		-0.691* (0.327)
GDP/fő (log)	0.264 (0.284)	0.242 (0.276)
Megosztott pártirányítás	-0.0275 (0.0426)	-0.0155 (0.0355)
Dem. konszolidáció	0.00133 (0.00665)	0.00213 (0.00613)
Állandó	-1.487 (2.532)	-1.318 (2.486)
N	1129	1129
Országok	46	46
Évek (átlag)	24.5	24.5
R ² (belül)	0.0882	0.143

Közvetett hatású regresszió, zárójelben klaszterezett standard hiba

* $p < 0.05$, ** $p < 0.01$, *** $p < 0.001$

Robusztussági ellenőrzés

Az eredmények robusztusságának tesztelése érdekében a modelleket egy alternatív fix hatású regresszióval futtatjuk újra, országonként klaszterezett standard hibákkal. Az eredmények a táblázatban láthatók. A 3.kontrollok ugyanazok, mint a fő elemzésben, kivéve a régiót, amelyet kizártunk, mivel a fix hatású regressziókba csak az időben változó változókat kell bevonni. A fix hatású modellek nem tartalmazzák a függő változó késleltetett változatát, hogy elkerüljék a lehetséges torzításokat (Nickell, 1981).

A 3. táblázat 1c modellje ugyanazt az általános populista szabály változót használja, mint az 1. táblázatban, míg a 2c modell a populizmus különböző fajtáinak közvetlen hatását teszteli, csakúgy, mint a táblázatban szereplő regresszió. Az 1c modell 2.eredményei megerősítik a fő elemzés eredményeit, ismét azt jósolják, hogy a populista elnök vagy miniszterelnök növeli a politizálás szintjét. A hatás azonban nagyobb, mint a táblázatban látható általános hatás és 1 a szélsőjobbaldali populista uralom hatásai a táblázatban. A 2c modellben jelentett 2.hatások szintén nagyobbak, mint a fő elemzésben, de a legfontosabb különbség az, hogy itt csak a

a szélsőjobb oldali populizmus, amely statisztikailag szignifikáns, nem pedig a szélsőbaloldali populizmus. Összességében a robusztussági teszt összhangban van a fő elemzés megállapításaival, úgy tűnik, hogy a populista kormányok jobban növelik a politizálás szintjét, mint a nem populista, és a szélsőjobb oldali populista kormányzás közvetlen hatása erősebbnek tűnik, mint a többi hatalmon lévő populistáé.

Az eredmények megvitatása

Ebben a szakaszban az empirikus elemzés eredményeit és azok következményeit tárgyalom. A fő elemzés eredményei arra utalnak, hogy a populista uralom pozitív hatással van a politizálás szintjére, ami hitelt ad annak a hipotézisnek, hogy a populisták másoknál hajlamosabbak a bürokrácia politizálására. A megfigyelt éves hatás azonban, amint azt az előző szakaszban megjegyeztük, nem túl nagy. A kumulatív hatás azonban nem elhanyagolható, és idővel a bürokrácia normái és a bürokrácia politikától való elszigetelésének ideálja erodálódhat. Ez a bürokrácia feletti nagyobb politikai ellenőrzés és befolyás felé való elmozduláshoz vezethet. Ez a tanulmány nem vizsgálta, hogy a populisták távozása után a politizálás szintje milyen mértékben tér vissza a normális szintre, de ha a normák egyszer már megváltoztak, nehéz lehet azokat visszaváltoztatni, mivel úgy tűnik, hogy az általános tendencia inkább a nagyobb politizálás, mint a kisebb politizálás felé mutat (Peters & Pierre, 2004:6).

Az a tény, hogy a hatás létezik, de viszonylag kicsi, azt sugallja, hogy lehet, hogy a populista politizálási ösztön létezik, de a populistáknak a nagy változások végrehajtására való képessége akadályozva van. Ennek oka az lehet, hogy a populisták gyakran politikai kívülállók, akiknek nincs korábbi kormányzati tapasztalatuk, azt állítják, hogy a népet képviselik, és gyakran hangsúlyozzák, hogy nem tartoznak a hagyományos pártelítélhez. Például a perui Alberto Fujimori nem rendelkezett politikai tapasztalattal, mielőtt az elnökségre pályázott, Hugo Chavéz egy sikertelen államcsíny egyik vezetőjeként vált először ismertté a nyilvánosság előtt, Silvio Berlusconi médiamogul volt, Donald Trump pedig üzletember és valóságshow-moderátor. Peters és Pierre (2019) azzal érvelt, hogy a kívülálló populisták gyakran nem rendelkeznek a szükséges készségekkel és tapasztalattal ahhoz, hogy hatalomra kerülve felvegyék a harcot azokkal az intézményekkel, amelyeket meg akarnak változtatni (2019:1527). A bürokrácia és az állam egésze gyakran erős pluralista intézményekkel rendelkezik, amelyek valószínűleg ellenállnak a populisták reformkísérleteinek, és az ezen intézményekkel szembeni fellépésre irányuló szervezett stratégia nélkül a populista kormányok nehezen érhetik el az általuk elérni kívánt változásokat.

Hasonlóképpen Levitsky és Loxton (2013) is azzal érvelt, hogy mivel a populisták gyakran kívülállók, nincs tapasztalatuk a koalícióépítésben, a tárgyalásokban, a politikai rendszerben való manőverezésben, és esetleg hiányzik a

a politikájuk végrehajtásához szükséges kitartás (2013:110-11). Az intézményi tapasztalat segíthet megmagyarázni, hogy a politizálás szintjének változása miért viszonylag csekély; egyes populisták esetleg kísértést éreznek a bürokrácia megváltoztatására és a többségi közvetlen politikai ellenőrzés bevezetésére, de nincs meg a sikeres végrehajtáshoz szükséges intézményi know-how.

Nem minden populista azonban kívülálló, például amikor Orbán Viktor 2010-ben hivatalba lépett, már egyszer volt miniszterelnök, és ő és pártja két évtizede része volt a magyar politikának. De akkor Magyarország egy olyan példa, ahol a populista kormány átalakította a közszolgálatot, és ahol a politizálás szintje megnőtt, erről bővebben alább.

A politizálás érzékelt szükségessége eltérhet attól függően, hogy milyen normák vannak érvényben, amikor a lakossági listák hatalomra kerülnek. A politizálás szintjét kevésbé befolyásolhatja, ha az már viszonylag magas, egy hivatalba lépő populista kormány elégedett lehet a politizálás szintjével, és kevésbé látja szükségét annak további növelésének. Míg a kevésbé politizált országokban, ahol a pluralista normák erősebbek, a populisták számára a változás érzékelt szükségessége nagyobb lehet. Az adatok nagy különbségeket mutatnak a politizáltság átlagos szintje tekintetében a latin-amerikai és az európai országok között. A mintában a V-Dem Merit kritérium változóra vonatkozó átlag az európai és a latin-amerikai esetében 1.530.24. Ha az Atlanti-óceán mindkét oldalán a populistáknak ugyanaz az elképzelésük arról, hogy mi az ideális politizáltsági szint, akkor az európaiaknak talán jobban meg kell változtatniuk a politizáltsági szintet az országukban, mint latin-amerikai társaiknak ahhoz, hogy elérjék ezt az ideális szintet, ami drámaibb változáshoz vezet.

Az, hogy a populisták képesek-e olyan változtatásokat végrehajtani, amelyek növelik a politizálást, függhet a népi támogatottságuk szintjétől is. Ruth (2018) megállapította, hogy Latin-Amerikában, amikor a populista elnökök konfliktusba kerültek a törvényhozással a saját hatalmuk horizontális korlátozásának felszámolására tett kísérleteik miatt, a népi támogatás volt az a döntő tényező, amelytől sikerük vagy kudarckuk függött. Azok az elnökök, akiknek nem volt támogatásuk az elnökség, valamint a törvényhozás és az igazságszolgáltatás feletti hatalmuk megerősítésére irányuló kísérleteikhez, a reformjaikat leállították, vagy akár a törvényhozás által vád alá helyezték őket. Hasonlóképpen, azok a populisták, akik nem élvezik a nép támogatását a bürokrácia átalakítására irányuló erőfeszítéseikhez, kevésbé lehetnek sikeresek, mivel erőfeszítéseiket erőteljesebben ellenzi a politikai ellenzék, valamint a bürokrácia azon tagjai, akik úgy érzik, hogy a közvéleményt maguk mellett tudják. Ilyen helyzetben a populista szereplők képesek lehetnek lojálisakat elhelyezni néhány stratégiai fontosságú helyre, de nem tudnak valódi intézményi változást elérni.

Az elemzés második része, amely a szélsőbaloldali, centrista és szélsőjobboldali populizmus közvetlen hatására összpontosított, azt mutatta, hogy a két szélsőség és különösen a szélsőjobboldali populizmus látszik meghatározni az eredményeket.

Ezen ideológiai irányultságok közvetlen hatásai lényegesen nagyobbak, mint az általános hatás, és az előre jelzett hatás a politizálás szintjének meglehetősen drámai változásához vezetne.

Amint azt a Módszerek részben említettük, az elnökök és pártok ideológiájára vonatkozó adatok Latin-Amerika és Európa esetében különböző forrásokból származnak, mivel Ruth-Lovel et al. (2019) adatállománya több meglévő adathalmaz kombinációjának eredménye. Sajnos eltérés van abban, ahogyan az ideológiát a különböző források kezelik. A Murillo et al. (2010) Latin-Amerikára vonatkozó kódolása csak a gazdaságpolitikán alapul, ahol a szélsőbal- és jobboldali kategóriákat egy bal-jobb skála szélsőséges pontjain elhelyezkedő politikai szereplők alkotják (lásd Ruth-Lovel et al., 2019:16). Ezzel szemben az Európára vonatkozó kódolás, amely Rooduijn et al. (2019) munkájából származik, nem kizárólag a gazdaságpolitikájuk alapján kategorizálja a pártok ideológiáját, hanem a szélsőjobboldali pártokat akkor kódolják ilyennek, ha nacionalisták és tekintélyelvűek, függetlenül a gazdaságpolitikájuktól. A gazdaságpolitika mégis szerepet játszik a pártok szélsőbaloldali partokként való kódolásában.

Ez azt jelenti, hogy Mireya Moscoso panamai elnököt csak az ökológiai politikája alapján minősítik szélsőjobboldalinak, míg a magyar Fidesz és a lengyel PiS pártok azonos kategóriába sorolása csak azon alapul, hogy nacionalisták és tekintélyelvűek, és a besorolás semmit sem mond a gazdaságpolitikájukról. Fogalmilag a Rooduijn et al. (2019) definíciója áll a legközelebb a Mudde & Rovira Kaltwasser (2013) által leírt kirekesztő jobboldali politikához, és ezért hasznosabb az elemzés szempontjából. A definícióknak ez az eltérése sajnálatos, és minden bizonnyal gyengíti az elemzésnek azt a részét, amely a befogadó ideológia közvetlen hatására összpontosít. Lehetséges, hogy ha mindkét kontinens esetében ugyanazokat a kritériumokat alkalmazták volna, a befogadó ideológiák szerinti felosztás másként alakult volna. Amikor újra lefuttatom a regressziót a minta régiók szerinti szétválasztásával, ellentétes eredményeket találok. A befogadó ideológiák elemzése azt mutatja, hogy a szélsőbaloldali és a jobboldali populizmusnak nagyjából ugyanolyan hatása van, ha csak az európai mintát használjuk, de a latin-amerikai mintát használva a két szélsőség egyike sem szignifikáns statisztikailag 95%-os szinten (lásd a Függelék A4. táblázatát). A két régió között számos eltérő tényező van, ami megmagyarázhatja ezt az eredményt, de ez arra utal, hogy az ideológiakódolás következetlensége befolyásolhatta az eredményeket.

Ezt fontos szem előtt tartani az eredmények értelmezésekor, valamint azt a tényt, hogy az elemzés kis számú megfigyelésen alapul, mivel a mintában viszonylag kevés példa van a szélsőséges populistákra. Csak Magyarországon, Panamában és Lengyelországban voltak szélsőjobboldali vezetők abban az időszakban, amelyben összesen szélsőjobboldali 18 populista országévek voltak. Míg Bolíviában, Ecuadorban, Görögországban, Peruban és Venezuelában összesen néhány évig voltak szélsőbaloldali populista vezetők 50. Ez azt jelenti, hogy az egyes országok befolyásolhatják az

eredmények erősen, például a szélsőjobboldali populizmusra vonatkozó megfigyelések majdnem fele csak Magyarországról származik. Valójában az országok egyéni pontszámait vizsgálva nyilvánvaló, hogy a szélsőjobboldali populizmus hatását Magyarország és Lengyelország hajtja. Panamában, a mintában harmadik, szélsőjobboldali populista kóddal rendelkező országban a politizálás szintje egyáltalán nem változott Mireya Moscoso elnök öt éves hivatali ideje alatt. A politizáltsági szintek a teljes 25 éves időszak alatt stabilan ugyanazon az értéken maradtak. Ez talán azt jelzi, hogy az ideológiakódolásban mutatkozó eltérések em- pirikusan relevánsak.

Ami Magyarországot és Lengyelországot illeti, az idősor elején mindkettő az európai átlag körül kezdődik, és mindkét országban meglehetősen drámai változások következnek be, ahogy a szélsőjobboldali populisták hatalomra kerülnek. Magyarország a Merit 1.5kritériumskálán a szélsőjobboldali populista Fidesz párt 2010-es második hatalomra kerülése előtti évben 0,44 pontot ért el, majd az első hivatali évükben 0,44-re csúszott vissza, és az idősor végén, 2018-ban az ország -0,15 pontot bánt. Lengyelországban az idősor utolsó 5 évében a populista PiS-kormány idején hasonló csökkenés következett be, 1,44-ről 0,142-re.

Az ideológiai spektrum másik oldalán is találunk néhány érdekes felfedezést, ha közelebbről megvizsgáljuk a V-Dem adatok egyes országokra vonatkozó eredményeit. Itt az ideológiai kódolás következetesebb, mivel mindkét forrás a szélsőbaloldaliságot gazdasági szempontból értelmezi. Venezuela, amely a centrista populista Rafael Caldera alatt körülbelül ugyanolyan politizáltsági értékkel indult, mint Lengyelország és Magyarország, a szélsőbaloldali populista kormányzás két évtizede alatt 1994, a politizáltság szintje meredeken emelkedett. Hugo Chávez első hivatali évétől kezdve a változás fokozatosan folytatódott a következő évtizedekben Maduro elnöksége alatt, és 2017-ben elérte a -1,497-es értéket, ami a legalacsonyabb a mintában szereplő országok közül. Görögországban, ahol a politizálás hagyományosan általános, a szélsőbaloldali populista Sziriza párt első három hivatali éve -0,032-ről -0,782-re változott a Merit kritérium változóban.

Ami azonban a többi szélsőbaloldali populistát illeti, a minta nem folytatódik. Amikor Evo Morales először lett Bolívia elnöke, akkor volt egy kezdeti változás a hivatalban töltött 0.132 első évétől kezdve 0.163, de ezt a kis változást követően a szintek az idősor hátralévő részében változatlanok maradtak. Ecuadorban és Peruban is csökkent a politizálás szintje a szélsőbaloldali populista vezetők alatt. A V-Dem adatai azt mutatják, hogy Peru kevésbé lett politizált, amikor a szélsőbaloldali populista Humala átvette a centrista populista Garcia helyét, és az ecuadori Rafael Correa elnöksége alatt a politizáltság szintje csökkent, a hivatalba lépése előtti -0,045-ről 0,45-re két elnöki ciklusa alatt. Tehát, ahogy a szélsőjobboldali oldalon a hatás Magyarországnak és Lengyelországnak tulajdonítható, úgy a szélsőbaloldali populista pártok között

esetekben csak Görögországban és Venezuelában figyelhető meg a politizálás szintjének növekedése a szélsőbaloldali populisták alatt.

Várakozásaimat, miszerint a szélsőbaloldali populisták jobban politizálnának, mint más populisták, mivel a demokrácia részvételi elemeit jobban részesítik, az eredmények nem támasztották alá. Az eredmények azonban azt sugallják, hogy a házigazda ideológia számít. Az itt használt operacionalizálás a befogadó/kirekesztő spektrum meglehetősen durva mérése, és a Latin-Amerikára és Európára alkalmazott eltérő kritériumok miatt van némi problémája. Bár Mudde & Rovira Kaltwasser (2013) elsősorban a Chávezhez és Moraleshez hasonló szélsőbaloldali populistákra alapozza elemzését, a befogadó ideológia itt használt operacionalizálása kizárhatja a Latin-Amerikában élő, a kódolás által nem szélsőbaloldalinak tekintett baloldali befogadó populistákat. Mint fentebb említettük, a nicaraguai Ortega inkább centristaként, mint szélsőbaloldaliként van kódolva, de baloldaliként ő és kormánya mégis magában foglalhatja a populizmus befogadó típusát. Ruth-Lovell et al. (2019) azzal kommentálják azt a tényt, hogy nem találták a befogadó ideológiának a demokráciára gyakorolt mérséklő hatását, hogy a mérésnek talán finomabbra kellene finomodnia ahhoz, hogy a populisták inkluzivitását vagy exkluzivitását meg lehessen ragadni. Ugyanez mondható el itt is. Ez azt is jelenti, hogy a centrista kategóriára vonatkozó eredményeket óvatosan kell kezelni, mivel ez egy olyan sokszínű csoport, amely sok különböző típusú politikai szereplőt foglal magában, amelyekben kevés a közös pont a perem-populisták csoportjaihoz képest.

A szélsőbaloldali és szélsőjobboldali populisták megfigyelt hatása figyelmet érdemel, érdekes, hogy a politikai spektrum mindkét szélén van hatás, de a középen nincs. Ez persze részben a centrista kategória sokszínűségének is betudható. A szélsőjobboldali oldalon az eredményeket, úgy tűnik, Lengyelország és Magyarország határozza meg, két olyan ország, amelyek kormánypártjai a szélsőjobboldalhoz sorolhatók, mert nacionalisták és tekintélyelvűek, a szélsőbaloldali oldalon pedig a variáció nagy része Venezuelából származik, egy olyan országból, amely Hugo Chávez hatalomra kerülése óta mélyreható autokratizálódási folyamaton ment keresztül.

Ez felveti a kérdést, hogy az intenzív politizálás vajon nem inkább annak a jellemzője-e, amit Bert A Rockman (2019) populista tekintélyelvűségnek nevez, azaz a populista kormányoknak, amelyek a populizmust használják fel uralmuk legitímálására, miközben aláássák a demokratikus intézményeket, mint a populizmusnak általában? Az autoriter irányultságú vezetőknek vagy a teljesen autoriter kormányoknak nem feltétlenül kell nagyobb politizáláshoz vezetniük, Singapore például jól ismert példája egy autoriter országnak, ahol a meritokrácia jól beágyazott (Rockman, 2019:1562; Rothstein, 2011:203-5). Az autoritarizmus azonban az intézményi változásokra irányuló populista törekvések elősegítőjeként is működhet. Az autoriter szereplők gyengítetik a demokratikus

intézmények és saját hatalmuk korlátozását, megkönnyítve a további politizálást azáltal, hogy a politizálásnak ellenálló pluralista normák aláásásával lehetővé teszi a nagyobb intézményi változásokat. Az au- thoritárius befogadó ideológiák szerepe érdekes hipotézis, amelyet a jövőben tovább kell vizsgálni.

Következtetések

Az elemzés általános megállapításai szerint a hatalmon lévő populisták a jelek szerint valóban jobban növelik a politizálás szintjét, mint a nem-populisták (1. hipotézis). Ez a hatás statisztikailag szignifikáns volt, és a robusztussági teszt is megerősítette. Ugy tűnik azonban, hogy a hatás mögött elsősorban néhány eset áll. Korábban nem sokat tudtunk a hatalmon lévő populisták és a bürokrácia kapcsolatáról, ez a tanulmány elkezdte betölteni ezt a hiányt. A tanulmány eredményei a várt irányba mutatnak, és arra utalnak, hogy a hatalmon lévő populisták növelhetik a politizálás szintjét, és hogy idővel a populista uralom a közhivatalnokságot irányító normák eltolódásához vezethet.

Figyelembe véve, hogy a populizmus a világ számos országában erősödik, és hogy mit tudunk a politizálás és a kormányzás minősége közötti kapcsolatáról, ezek az eredmények fontosak. A politikai ellenőrzés és az elszámoltathatóság a demokratikus kormányzás szükséges része, de az intenzív politizálás károsíthatja a bürokrácia legitimitását és teljesítményét, valamint a kormányzás minőségét.

Az a várakozás, hogy a hatalomra kerülő populisták megpróbálják átvenni az irányítást a bürokrácia felett, politizálják azt, és megtisztítják a pluralista eszméktől, gyors és drámai folyamatot feltételez. Az itt látható eredmények azonban szerényebbek. A megfigyelt éves hatás nem túl nagy, és nem biztos, hogy radikálisan megváltoztatja egy ország relatív politizáltsági szintjét, legalábbis nem túl gyorsan. Idővel azonban hatással lehet, és a normák változásával a politika és az érdekek közötti egyensúly eltolódhat. Ha egyszer megváltozott, ezt a változást nehéz lehet visszafordítani. Ezért az eredmények további figyelmet érdemelnek a jelenlegi populista tendencia kormányzati minőségre gyakorolt hatásai.

A szélsőjobboldali populisták eredményei azonban jobban megfelelnek a gyors változás elképzelésének. Ez látható az elemzés második részében, a szélsőbaloldali, centrista és szélsőjobboldali populista uralom közvetlen hatását vizsgálva. Ezek az eredmények azt mutatják, hogy a populista uralom hatását a baloldali-jobboldali spektrum szélén álló populisták, különösen a szélsőjobboldaliak irányítják. Az elemzés nem mutatott ki szignifikáns hatást a befogadó ideológia legnagyobb csoportjának, a sokszínű centrista kategóriának. Az a várakozás, hogy a befogadóbb szélsőbaloldali populisták jobban növelik a politizálás szintjét, mint a többi populista

(2. hipotézis) eredményei nem támasztották alá. Inkább a szélsőjobboldali populizmus hatása erősebb, mint a szélsőbaloldali populizmusé.

A befogadó ideológiák eltérő hatása érdekes eredmény, még akkor is, ha az eredményeket óvatosan kell kezelni a kódolás következetlenségének hiánya és a megfigyelések viszonylag kis száma miatt. Az eredmények azonban azt sugallják, hogy a befogadó ideológia szerepét a jövőbeni tanulmányoknak érdemes lenne megvizsgálniuk. Ez előmozdítaná a befogadó és kirekesztő populizmusról és azok tulajdonságairól szóló vitát, valamint több fényt derítene a populista tekintélyelvűség politizálásban betöltött szerepére.

E tanulmány célja az volt, hogy megvizsgálja azt az elképzelést, miszerint a hatalmon lévő populisták politizálják a bürokráciát, amelyet a terület korábbi munkái már felvetettek, de nem vizsgáltak. Különböző adatforrások és kvantitatív megközelítés kombinációjának felhasználásával a tanulmány képes volt empirikus tesztet nyújtani és alátámasztani azt az elképzelést, hogy a hatalmon lévő populisták valóban jobban növelik a politizálás szintjét, mint mások. Ezek az eredmények összhangban vannak azzal az elmélettel, hogy a populizmus többségi és elitellenes érzelmei miatt a populista szereplők hajlamosabbak arra, hogy a bürokráciai kinevezéseket az ellenőrzés eszközeként használják, hogy megvalósítsák a programjukat, és csökkentsék az államra gyakorolt pluralista és "elit" befolyást.

Mivel úgy tűnik, hogy a populizmusok itt maradnak, a populisták hatalomra kerülésének jelzése a politizálást elősegíti, fontos kérdés lehet a jövőbeni tanulmányok számára. A jelen tanulmány kvantitatív elemzése empirikusan elkezdett egy mintát megállapítani. A jövőbeni tanulmányok nyerhetnek az egyes populista kormányok vizsgálatával, és azzal, hogy miért tűnik úgy, hogy csak egyes populisták politizálnak.

HIVATKOZÁSOK

- Aftonbladet. (2020.) *SD tog makten - då började*. <https://www.aftonbladet.se/nyheter/a/awxnA2/sd-tog-makten--da-borjade-massflykten>. Retrieved May 24 2020.
- Albertazzi, D. & Mueller, S., (2013). Populizmus és liberális demokrácia: Populisták a kormányban Ausztriában, Olaszországban, Lengyelországban és Svájcban. *Government and Opposition*, pp. 343-371.
- Beck, N. & Katz, J.N., (1995). Mit tegyünk (és mit ne tegyünk) az idősoros keresztmetszeti adatokkal. *The American Political Science Review*, 89(3), pp.634-647.
- Bánkuti, M., Halmai, G. & Scheppele, K., (2012). Az alkotmány ellehetetlenítése. *Journal of Law and Politics*, 23(3), pp.138-146.
- Bauer, M.W., & Becker, S. (2020). Demokratikus visszaesés, populizmus és közigazgatás. *Perspectives on Public Management and Practice*, 1(1): 19-31.
- Canovan, M., (1981). *Populizmus*, London, Junction.
- Charron, N., Dahlström, C., Fazekas, M. és Lapuente, V. (2016). Karrierék, kapcsolatok és korrupciós kockázatok: Investigating the Impact of Bureaucratic Meritocracy on Public Procurement Processes, *The Journal of Politics* 79(1): 89-104.
- Coppedge, M., Gerring, J., Knutsen, C.K., Lindberg, S.I, Teorell, J... (2020). "V-Dem [Country-Year/Country-Date] Dataset v10" Varieties of Democracy (V-Dem) Project.
- CNN. (2020). *Trump 'Deep State' conspiracy just took a big hit*. <https://edition.cnn.com/2020/02/27/politics/andrew-mccabe-donald-trump-department-of-justice/in-2014-dex.html>. Retrieved May 24 2020 .
- Dahlström, C., Lapuente, V és Teorell, J. (2012). A meritokratizálás érdemei: Politics, Bureaucracy, and the Institutional Deterrents of Corruption, *Political Research*, 15(3): 656-668.
- Dahlström, C. & Lapuente Gine, V., (2017). *A Leviatán megszervezése: Birokraták és a jó kormányzat létrehozása*. Cambridge University Press.
- Dahlström, C. & Niklasson, B., (2013). A politizálás politikája Svédországban. *Public Administration*, 91(4), pp. 891-907.

- Dickinson, M.J. & Rudalevige, A., (2004). Elnökök, válaszkészség és kompetencia: Revisiting the "Golden Age" at the Bureau of the Budget. *Political Science* 19(4), pp.336-654.
- Hajnal, G., Csengődi, S., (2014). Amikor a válság a szuperembert sújtja: A politikai kontroll és a politizálás változása és stabilitása Magyarországon. *Közigazgatási kultúra*, (151): 39-57.
- Hawkins, K.A., (2010). Ki mobilizál? Részvételi demokrácia Chávez bolíviai forradalmában. *Latin American Politics and Society*, 3p. 31-66.
- Houle, C. & Kenny, P., (2018). A populista uralom politikai és gazdasági következményei Latin-Amerikában. *Government and Opposition*, 53(2), pp. 256-287.
- Huber, R.A. & Ruth, S.P., (2017). Mind the Gap! Populizmus, részvétel és képviselet Európában. *Swiss Political Science Review*, 23(4), pp. 444-464.
- Huber, R.A. & Schimpf, C.H., (2016). Barát vagy ellenség? A populizmus hatásának vizsgálata a demo- kratikus minőségre Latin-Amerikában. *Political Studies*, 64(4), pp. 872-889.
- Huber, R.A. & Schimpf, C.H., (2017). A baloldali és a jobboldali popu- lizmus megkülönböztető hatásáról a demokrácia minőségére. *Politics and Governance*, 5(4), pp. 445-465.
- Inglehart, R. & Norris, P., (2017). Trump és a populista autoriter pártok: The Silent Revolu- tion in Reverse. *Perspectives on Politics*, 15(2), pp. 443-454.
- Ionescu, G., & Gellner, G., (szerk.), (1969). *Populizmus. Its Meanings & National Characteristics*, London, Weidenfeld and Nicolson.
- Kopecký, P., Meyer Sahling, J., Panizza, F., Scherlis, G., Schuster, C., & Spirova, M. (2016). Pártmecenatúra a kortárs demokráciákban: Results from an expert survey in 22 countries from five regions, *European Journal of Political Economy* 55(2), 416-431.
- Laclau, E., (1977). *Politics and Ideology in Marxist Theory*. New Left Books.
- Levitsky, S. & Loxton, J., (2013). Populizmus és versengő tekintélyelvűség az Andokban. *Latin American Research Review*, 20(1), pp.107-136.
- Lewis, D. E. (2008). *Az elnöki politikája: Control and Bureaucratic Performance*. Princeton, NJ: Princeton Univ. Press.

- Lewis, D. E. (2011). Elnöki kinevezések és személyzet. *Annual Review of Science*, 14. évfolyam, 47. oldal.
- Marshall, M., Gurr, T. és Jagers, K., (2019). Polity IV Project, Political Regime Characteristics and Transitions, 1800-2018. Centre for Systemic Peace.
- Mehmetoglu, M & Jakobsen, T.G, (2017). *Alkalmazott statisztika Útmutató a társadalomtudományok számára*. London: SAGE Publications Ltd.
- Meyer-Sahling, J.-H.H. & Jager, K., (2012). "Pártmecenatúra Magyarországon: Capturing the State". In Kopecký et al. (szerk.): *Party Patronage and Party European Democracies*. Oxford University Press.
- Meyer-Sahling, J.H., Mikkelsen, K.S. és Schuster, C. (2018). A közszolgálat irányítása és a korrupció: Mit tudunk és mit nem. *Public Administration*, 96, 35.
- Michaels, J. R. (2017). "Trump és a "mély állam": A kormány visszavág". *Foreign Affairs*, 96, 52.
- Miller, G., (2000). A politika felett: Hiteles elkötelezettség és hatékonyság a közhivatalok kialakításában. *Journal of Public Administration Theory*, 10(2), pp. 289-327.
- Mouffe, C., (2018). *Egy baloldali populizmusért*, London: Verso.
- Moynihan, D., & Roberts, A. (2010). A lojalitás diadala a kompetencia felett: A Bush-adminisztráció és a politizált elnökség kimerülése. *Public* 10(4), 572-581.
- Mudde, C., (2004). "The Populist Zeitgeist", *Kormány és ellenzék*, (4) 541-63.
- Mudde, C., (2017). "Populizmus: Kaltwasser, C.R. et al., 2017 *The Handbook of Populism*. Oxford University Press.
- Mudde, C., (2019). *A szélsőjobboldal ma*. Cambridge: Polity Press.
- Mudde, C., & Rovira Kaltwasser, C. (2012). *Populizmus Európában és Amerikában. Fenyegetés vagy a demokrácia korrekciója?* Cambridge: Cambridge University Press.

- Mudde, C. & Kaltwasser, C., (2013). Kirekesztő vs. befogadó populizmus: Comparing Contemporary Europe and Latin America. *Government and Opposition*, 48(1), pp. 147-174.
- Mudde, C. & Rovira Kaltwasser, C., (2017). *Populizmus: egy nagyon rövid Oxford*: Oxford University Press.
- Mudde, C. & Rovira Kaltwasser, C., (2018). A populizmus tanulmányozása összehasonlító perspektívában: Reflections on the Contemporary and Future Research Agenda. *Comparative Politics* 1(13), pp.16-671693.
- Murillo, M. V., Oliveros, V., & Vaishnav, M. (2010). *Latin-amerikai elnökök és pártok vonatkozó adatállomány*. (Elérhető a <http://mariavictoriamurillo.com/data/> vagy a <http://www.virginiaoliveros.com/data/> címen).
- Müller, J-W. (2016). *Mi a populizmus?* Philadelphia: University of Pennsylvania Press.
- Nickell, S. (1981). Torzítások dinamikus modellekben fix hatásokkal. *Econometrica*, (496), 1417-1426.
- Nistotskaya, M. és Cingolani, L. (2016). Bureaucratic Structure, Regulatory Quality and Entrepreneurship in a Comparative Perspective: Cross-Sectional and Panel Data Evidence, *Journal of Public Administration Research and Theory* 26(3): 519-534.
- Pappas, T.S.S., (2019). Populisták a hatalomban. *Journal of Democracy*, 30(2), pp. 70-84.
- Pemstein, D, Marquardt, K.L., Tzelgov, E., Wang, Y., Medzihorsky, J... (2020). "A V-Dem mási modell: Latensváltozó-elemzés nemzetek közötti és időbeli határokon átnyúló szakértői kódolású Adatok". V-Dem 21. számú munkadokumentum. 5. kiadás. Göteborgi Egyetem: Varieties of Democracy Institute.
- Peters, B.G. & Pierre, J., (2004). A közzszolgálat politizálása. Fogalmak, okok, következmények in: Peters, B.G. & Pierre, J., 2004. *Politicization of the state in comparative perspective: the quest for control*, London: Routledge.
- Peters, B.G. & Pierre, J., (2019). Populizmus és közigazgatás: Confronting the Administrative State. *Administration & Society*, 51(10), pp. 1521-1545.
- Plattner, M., (2010). Populizmus, pluralizmus és liberális demokrácia. *Journal of Democracy* (1), pp.81- 92.

- Rockman, B.A., (2019). A bürokrácia a populizmus és a technokrácia között. *Society*, 51(10), pp. 1546-1575.
- Rothstein, B., (2011). *The quality of government trust, and inequality in international perspective*, Chicago, Ill.: University of Chicago Press.
- Rovira Kaltwasser, C., (2012). A populizmus ambivalenciája: fenyegetés és korrekció a demokrácia számára. *Democratization*, 19(2), pp.184-208.
- Rooduijn, M., (2014). A populizmus magja: A legkisebb közös nevezőt keresve. *Kormány és ellenzék*, 49(4), pp. 573-599.
- Rooduijn, M., de Lange, S.L. & van Der Brug, W., (2014). Populista korszellem? Programmatic contagion by populist parties in Western Europe. *Party Politics*, 20(4), pp.563-575.
- Rooduijn, M., Van Kessel, S., Froio, C., Pirro, A., De Lange, S.... (2019). *An Overview of Populist, Far Right, Far Left and Eurosceptic Parties in Europe*. Januári változat 1.0, www2019..populist.org.
- Rouban, L. (2004). "A közzolgálat politizálása Franciaországban" in Peters, B.G. & Pierre, J.: A közzolgálat politizálása Franciaországban, 2004. *A közzolgálat politizálása és ellenőrzésre való törekvés*, London: Routledge.
- Rouban, L., (2007). Közigazgatás és politika: Vezető hivatalnokok Franciaországban. *Public Administration*, 85(2), pp.473-501.
- Rouban, L. (2012). "A közzolgálat politizálása" in Peters, B.G. & Pierre, J., *The 2012 Handbook of Public Administration*. London: Sage Ltd.
- Ruth, S.P., (2018). A populizmus és a horizontális elszámoltathatóság eróziója Latin-Amerikában. *Political Studies*, 66(2), pp. 356-375.
- Ruth-Lovell, S.P, Lührmann, A., & Grahn, S., (2019). Demokrácia és populizmus: Testing a Contentious Relationship. University of Gothenburg. *V-Dem Working Paper*.
- Thompson, G.F., (2017). Populizmusok és liberális demokrácia - minden a régiben? *Gazdaság* 46(1), pp.34-59.
- Urbinati, N., (2019). A populizmus politikai elmélete. 22(1), pp. 111-127. *Annual Political Science*, 22, pp.111-127.

Venizelos, S & Stavrakakis, Y. (2020). A baloldali populizmus lecsúszott, de még nincs vége. *Jacobin*. <https://www.jacobinmag.com/2020/03/left-populism-political-strategy-class-power>. Letöltve: 2020. május 20.

Május 2020.

Világbank. (2020). Világfejlesztési mutatók.

FÜGGELÉK

A1. TÁBLÁZAT. ÖSSZEFOGLALÓ STATISZTIKÁK

Változó	Megfigyelések	Átlag	SD	Min.	Max.	Forrás
Politizálás - Érdemi kritériumok	1129	1.035841	1.059039	-1.497	2.987	Pemsteinet al , 2019
Populizmus	1129	.1231178	.328718	0	1	Ruth-Lovel et al., 2019
Gazdai ideológia	1129	.2054916	.6104338	0	3	Ruth-Lovel et al., 2019
GDP/fő (log)	1129	9.52496	1.066184	6.969278	11.62597	Világbank, 2020
Megosztott kormány vezetés	1129	.0685855	.8421876	-1.631	1.695	Coppedge et al., 2020
Demokratikus konzo- lidáció	1129	33.26395	27.91399	0	138	Marshall et al., 2019
Régió	1129	.3861825	.487089	0	1	Ruth-Lovel et al., 2019

A2. TÁBLÁZAT. A V-DEM KÓDKÖNYVBŐL SZÁRMAZÓ KIVONAT, POLITIZÁLÁS - ÉRDEMI KRITÉRIUMOK VÁLTOZÓJA

3.9.0.6 A kinevezési döntések kritériumai az államigazgatásban (C) (v2stcritrecadm) Projektvezető(k): Agnes Cornell

További változatok: *_osp, *_ord, *_codelow, *_codehigh, *_sd, *_mean, *_nr

---

Kérdés: Milyen mértékben alapulnak a kinevezési döntések az államigazgatásban a személyes és politikai kapcsolatokon, szemben a képességekkel és érdemekkel?

Pontozítás: A kinevezési döntések magukban foglalják az állami közigazgatásban történő felvételt, elbocsátást és előléptetést.

Megjegyzendő, hogy a kérdés a tipikus *de facto* (és nem a *de jure*) helyzetre vonatkozik.

az államigazgatásban, a fegyveres erők kivételével. Ha nagy különbségek vannak az államigazgatás különböző ágai vagy a felső és alsó szintű államigazgatási tisztviselők között, kérjük, a kérdés megválaszolásakor próbálja meg az átlagot figyelembe venni.

Válaszok:

0: Az államigazgatásban minden kinevezési döntés személyes vagy politikai kapcsolatokon alapul.

Egyik sem a képességeken és érdemeken alapul.

1: Az államigazgatásban a legtöbb kinevezési döntés személyes vagy politikai kapcsolatokon alapul. Csak kevés esetben alapulnak a képességek és az érdemek.

2: Az államigazgatásban a kinevezési döntések mintegy fele személyes vagy politikai kapcsolatokon alapul. Körülbelül a fele a képességek és az érdemek alapján történik.

3: Az államigazgatásban a kinevezési döntések közül csak kevés esetben alapulnak személyes vagy politikai kapcsolatokon. A legtöbb kinevezési döntés a képességeken és az érdemeken alapul.

4: Az államigazgatásban a kinevezési döntések egyike sem alapul személyes vagy

politikai kapcsolatokon. Mindegyik a képességek és az érdemek alapján történik.

Méretarány: Ordinális.

Adatközlés: 9-10.

Kódolók közötti összevonás: (lásd *V-Dem módszertan*). *Idézet:* (2019, *V-Dem Working Paper Series* 2019:21).

Évek: 1789-2019

A3. TÁBLÁZAT. AZ ORSZÁGOK LISTÁJA A POPULISTA BEFOGADÓ IDEOLÓGIA SZERINT, ORSZÁG-ÉVEK

Ország neve	Nem populista	Szélsőbaloldali populizmus	Centrista populizmus	Szélsőjobboldali populizmus	Összesen
Argentína	16	0	9	0	25
Ausztria	25	0	0	0	25
Belgium	25	0	0	0	25
Bolívia	13	12	0	0	25
Brazília	25	0	0	0	25
Bulgária	13	0	12	0	25
Chile	25	0	0	0	25
Kolumbia	25	0	0	0	25
Costa Rica	25	0	0	0	25
Horvátország	19	0	0	0	19
Ciprus	25	0	0	0	25
Cseh Köztársaság	24	0	1	0	25
Dánia	25	0	0	0	25
Dominikai Köztársaság	21	0	4	0	25
Ecuador	12	10	3	0	25
El Salvador	25	0	0	0	25
Észtország	23	0	2	0	25
Finnország	25	0	0	0	25
Franciaország	25	0	0	0	25
Németország	25	0	0	0	25
Görögország	22	3	0	0	25
Guatemala	23	0	0	0	23
Honduras	25	0	0	0	25
Magyarország	17	0	0	8	25
Írország	25	0	0	0	25
Olaszország	16	0	9	0	25
Lettország	22	0	3	0	0
Litvánia	24	0	0	0	24
Luxemburg	25	0	0	0	25
Mexikó	25	0	0	0	25
Hollandia	25	0	0	0	25
Nicaragua	13	0	12	0	25
Norvégia	25	0	0	0	25
Panama	20	0	0	5	25
Paraguay	25	0	0	0	25
Peru	3	5	5	0	13
Lengyelország	20	0	0	5	25
Portugália	25	0	0	0	25
Románia	25	0	0	0	25
Szlovákia	25	0	0	0	25
Szlovénia	25	0	0	0	25
Spanyolország	25	0	0	0	25
Svédország	25	0	0	0	25
Egyesült Királyság	25	0	0	0	25
Uruguay	25	0	0	0	25
Venezuela	0	20	5	0	25

A4. TÁBLÁZAT. POPULISTA URALOM ÉS POLITIZÁLÁS - KÜLÖN ELEMZÉS RÉGIÓNKÉNT

	(1-Európa)	(2-Latin-Amerika)	(3-Európa)	(4-Latin-Amerika)
Érdemi kritériumok				
Populista uralom	-0.0949** (0.0344)	-0.0276* (0.0152)		
Szélsőbaloldali populista uralom			-0.291* (0.140)	-0.0433* (0.0241)
Centrista populista uralom			-0.000563 (0.0328)	-0.000480 (0.0196)
Szélsőjobbaldali populista uralom			-0.213*** (0.0627)	0.0109 (0.0101)
Érdemi kritériumok (t-1)	0.986*** (0.00929)	0.995*** (0.00794)	0.983*** (0.00955)	0.991*** (0.00790)
GDP/fő (log)	0.00222 (0.0130)	-0.00431 (0.00894)	0.00873 (0.0128)	-0.00127 (0.00888)
Megosztott pártirányítás	0.00327 (0.00876)	-0.00513 (0.00389)	-0.0000779 (0.00890)	-0.00371 (0.00414)
Dem. Konzolidáció	-0.0000109 (0.000112)	0.000106 (0.000216)	-0.0000813 (0.000112)	0.000181 (0.000218)
Állandó	0.00778 (0.123)	0.0337 (0.0796)	-0.0521 (0.121)	0.00531 (0.0798)
<i>N</i>	693	436	693	436
<i>Országok</i>	28	18	28	18
<i>Évek (átlag)</i>	24.75	24.22	24.75	24.22
<i>R²</i>	0.98	0.98	0.98	0.98

Rendszeres legkisebb négyzetek regressziójában.

+ $p < 0.10$, * $p < 0.05$, ** $p < 0.01$, *** $p < 0.001$.